

Štev. 5.

V Trstu, 11. marca 1891.

Letnik IV.

Kaj pa sedaj ?

Državnozbornske volitve so z velike večine uže pri kraju; vidi se, kakó močne po številu bodo pojedine stranke. Med slovanskimi strankami je pridobila mladočeška, v tem ko je staročeška propadla popolnoma in se je vsled tega še po posebni izjavi umaknila tudi formalno. Poljaki so samo na videz izgubili dva, tri poslance; v resnici pa so pridobili mnogo več, in bode njih stranka dejanski sedaj močnejša, nego je bila doslej. Kajti sedem zastopnikov, ki so se izvolili med gališkimi Rusi, pripada po svojem programu popolnoma v oblast poljskega kluba. Bukovinski Rusi so prodrli samo z jednim kandidatom. V Sileziji, na Moravskem, Koroškem ostane vse pri starem, na Koroškem v tem smislu, da ostane tretjina prebivalstva, da ostanejo Slovenci še nadalje brez vsakega zastopnika. Istrski Hrvatje in Slovenci so zmagali samo z jednim kandidatom. Na Goriskem, Tržaškem in Kranjskem ostane število slovenskih poslancev jednako.

Število slovanskih poslancev ostane bistveno toliko, kolikoršno je bilo v prejšnjem državnem zboru; po kakovosti mladočeška stranka ni nova, toliko bolj pa po moči števila, katero se s poprejšnjim niti primerjati ne dá. Kakovost ruskih poslancev je slabša, kranjska pa ne boljša od poprej.

Kaj je torej storiti? Kakó se je slovanskim zastopnikom vesti?

Predno je možno soditi o tem, treba je pomniti, da ste dve točki važni in odločilni, kateri jedini morete družiti in združiti slovanske zastopnike. Jedna teh točiek je nacijsko pravo v obliki narodne jednakopravnosti, druga pa zgodovinsko državno pravo. Prva in druga teh točiek je sama po sebi možna in dostojna, da bi mogla slovanske poslance združiti in ohraniti kot jedno samo kompaktno stranko.

Tudi če ne gledamo na taktiko, katera točka bi bila umestniša, po času in okolnostih primerniša, vidimo,

da so in ostanejo Poljaki na poti kot nepoboljšljivi nasprotniki obeh teh točiek, v obojem smislu zaradi svoje gospodovalnosti, zaradi odnošenja k Rusom, katere hočejo pritiskati in tujčiti še nadalje, kakor doslej.

Avstrijski Rusi so bili uže ločeni na podstavi nacijske avtonomije od Poljakov; ti so jim jo zrušili in ti jim se bodo stalno protivili, da bi jo pridobili zopet. Zaradi tega ostanejo Poljaki nepremični nasprotniki nacijske avtonomije tudi nasproti ostalim slovanskim narodom. Poljaki se torej uže naprej izključujejo od vsakega programa, ki bi se potegoval za izvršbo narodne enakopravnosti v pravem in popolnem smislu ustave, t. j. s pomočjo nacijske avtonomije.

Poljaki ostanejo zaradi avstrijskih Rusov pa tudi nasprotniki zgodovinskega državnega prava; kajti tudi to pravo imajo avstrijski Rusi in je tudi zagovarjajo. Dosledno ne morejo Poljaki podpirati zgodovinskega prava češkega in hrvaškega.

Na nove poslance galiških Rusov pa tudi ni računati; kajti oni so razglasili program popolnoma v smislu poljskega plemstva, program separatizma, v smislu kulturne ločitve od ostalega ruskega naroda. S tem programom hočejo kot pravi slepci potegovati se za narodnost in ločeni jezik ruskega naroda v Galiciji. Te narodnosti in tega jezika ne bodo mogli varovati, ker, kakor dokazano, Poljaki ne privole v izvršbo nacijske avtonomije. No zavezali so se Poljakom in oni so izgubljeni za ostale slovanske zastopnike, ki bi se hoteli združiti za zgodovinsko državno pravo ali pa nacijsko avtonomijo.

Kar koli hočejo torej poslanci drugih slovanskih narodov ukreniti na obe odločilni strani, Poljaki in njih sedanji zavezniki, poslanci galiških Rusov, so izključeni od take namere. Po takem ostajajo Mladočehi in Jugoslovani za pravi program. Ali tudi tu vemo jedino o Mladočehih, da bodo odločni v določenem smislu. O drugih

slovanskih poslancih pa tega ne moremo soditi naprej, in tu se kaže huda posledica napake, ki so jo Slovani zagrešili s tem, da niso *pred* vršenjem državnoborskih volitev napravili skupnega shoda, na katerem bi bili kot *volilci* določili točke v direktivo pri volitvah. Ta napaka se je pokazala pri postavljenju kandidatov v raznih deželah, posebnost na Kranjskem, kjer so volili poslance breznačelno, samovoljno. Taki izvoljenci imajo sedaj proste roke in se pridružijo, ali pa ne pridružijo slovanskemu programu s točkama historičnega državnega prava in nacionalne avtonomije. Taka nejasnost je škodljiva, nevarna, ker utegnejo nastati slučaj, kateri zavedejo pojedine zastopnike na nepreračunljive poti. Utegnilo bi se pripetiti, da bi pojedini slovanski poslanci ali celo skupine teh poslancev nastopili poti, ki so naravnost protislovanske in zajedno nepatrijotične, kakor se je to godilo za liberalnih vlad.

Zato bi kazalo in bi bilo celo nujno potrebno, da bi se šesli slovanski poslanci na skupno posvetovanje še *pred* otvorjenjem državnega zbora. Ta konferencija bi imela namen, prvič, zjediniti se za skupne slovanske točke, drugič za jednako potrebno taktiko, katera točka in kedaj naj bi prišla najprej na vrsto. Skupno posvetovanje bi bilo potrebno tudi gledé na vprašanje, ali bi bilo stopiti slučajno v opozicijo, ali v aktivno ali pasivno opozicijo.

Uže naprej se vé, da Poljaki se ne pridobé za slovanski program v tu poštevanem smislu. Brez tega programa pa Slovani ne pridejo dalje. Ali jo je torej tirati po poteh poprejšnjega državnega zbora? Nikakor ne! Poti zarana pokopanega državnega zbora so vedle Staročehe do propada, in jednake poti bi imele tudi v sedanjem državnem zboru jednake posledice.

Ako po takem ni pridobiti Poljakov in sedaj tudi poslancev, izbranih za gališke Ruse, za slovanski program, in ako je verjetno z druge strani, da se pridružijo Poljaki nemški združeni levici, ne ostaje drugim slovanskim zastopnikom drugega, kakor zjediniti se za skupne težnje, morda pod imenom posebnega *slovanskega* kluba, in v tem klubu delovati ne gledé na ostalo konstelacijo v državnem zboru. Vlada gotovo dobi svojo večino, slovanski narodi pa ne dosežejo ne nacionalne avtonomije, ne zgodovinskega državnega prava, ako bi še nadalje sestavljali tako večino, kakoršna je bila v prejšnjem državnem zboru, in v obče ne pridejo do cilja, dokler bodo dajali poljskemu plemstvu moč, da bo odločevalo v državnem zboru, bodisi z desnico ali levico.

Slovanski klub bi torej imel namen, ne toliko dosežati zahipnih, nestalnih uspehov, kolikor moralno vplivati v parlamentu, da je treba Slovane zadovoljiti na podstavi neoporečnih ustavnih in neporušnih zgodovinskih prav, in to kljub nasprotovanju od poljske in nemške strani. Ako bodo slovanski zastopniki stremeli

po zahipnih, neodločilnih uspehih, pokopljejo se, kakor se je pokopala staročeška stranka.

Naj se pa napravijo v državnem zboru večina in pojedine skupine takó ali takó, vedno bo važno vprašanje gledé na taktiko, po kateri bi se spravila ta ali ona točka gledé na čas in okoliščnosti na prvo mesto. Mladočehi bodo najbrže nadaljevali svojo taktiko in na prvem mestu naglašali zgodovinsko državno pravo. Mi z našega stališča in po presojevanju in poštevanju vseh razmer, kakor tudi po sedanjem občem položaju, sodimo, da bi bilo sedaj iz taktičnih razlogov *na prvo mesto* postaviti nacionalno avtonomijo. Prvič bi se jej Nemci ne mogli braniti, ker jo zahtevajo, dasi parcijalno, za se v češkem kraljestvu, drugič se jej ne more braniti noben odločilen faktor, ker je zagotovljena v ustavi s poštevanjem in gledé vseh slučajev in eventualnostij, torej se ne morejo izgovarjati, da ni čas primeren za to izvršbo. Tretjič je potrebna ta izvršba jednako za vse narode; četrtič je najjasnejša in najbolj živa v vseh narodih. Petič bi se uničil ž njo vpliv poljskega plemstva; šestič bi se zabranil protiustavni nemški kot državni jezik. Sedmič bi Nemci ne mogli sumničiti Čehov, češ, da hočejo ti Nemce v čeških deželah tujčiti s pomočjo izvršenega zgodovinskega državnega prava; nasprotno bi se Nemci sprijaznili tudi s tem državnim pravom. Po takem bi osmič ravno izvršena nacionalna avtonomija pospeševala izvršenje tudi zgodovinskega državnega prava ne le samo pri Čehoslovanih, ampak tudi pri Rusih in južnih Slovanih, zadnjih kot pripadajočih hrvaškemu državnemu pravu.

Ako se postavi pa zgodovinsko državno pravo taktično na prvo mesto, bo mnogo zaprek od znotraj in zunaj. Zunanji vpliv od znane strani je še vedno velik in nasprotuje naravnost češkemu državnemu pravu. Madjari bodo tudi zavirali take težnje, dokler ostanejo pri sedanjem vplivu. Mladočehi pa bi pridobili tudi na zgorej, ko bi se lotili najprej izvršbe nacionalne avtonomije, s pomočjo katere bi jim mogli še le prav pomagati ostali Slovani, da dosežejo oni za Čehe in potem Rusi in Jugoslovani svoje historično pravo.

Taka taktika se je nasvetovala leta 1889 od razsvetljene strani Staročehom; ker so bili ti gluhi, so se zagrešili s punktacijami, katere so jim zadale smrtni udarec. Želeti je, da bi se ne varali Mladočehi, da bi ne iskali pristašev za svoje težnje tam, kjer jim mora spodleteti, in da bi Mladočehi, kakor Jugoslovani trezno poštevali ostale stranke, vse okoliščnosti, pred vsem internacionalno položeno in duvalizem, ter da bi potem brezozirno in nepremično tirali jo proti cilju. Mi poštujemo sedaj jedino Mladočehe in Jugoslovane, ker drugih strank državnega zbora ni zaresno poštovati gledé na stremenje v smislu nacionalne avtonomije in historičnega prava. A še med jugoslovanskimi zastopniki je nekoliko omahljivcev, katere bode možno pridobiti za

slovanski program jedino potem, ako se postavi na prvo mesto stremljenje po izvršbi narodne jednakopravnosti s pomočjo juridiških organov za vsak narod posebe.

O taktiki, kakor jo mi nasvetujemo, naj bi se konečno odločila skupna konferencija slovanskih zastopnikov, sklicana najprimerniše na Dunaj.

Volitve na Slovenskem.

Kmalu bodo izvršene državnozborske volitve tudi na Slovenskem; pokazale so te volitve z nova, da deželna avtonomija, kakršna je sedaj, dovaja tudi slovenski narod do obupnih bojov, ne da bi si mogli priboriti potrebnih uspehov. Koroški Slovenci so se do skrajnosti krepko borili, a podlegli so, takó da nad 130.000 gorotanskih Slovencev ne bo imelo niti jednega zastopnika v državnem zboru. Na Tržaškem se je bilo tudi ob tej priliki boriti Slovincem proti mnogostranskemu rovanju laške liberalne stranske, da so zmagali ter ohranili si svojega jedinega poslanca. V Istri, kjer bi morala biti večina državnozborskih poslancev, zastopajočih Slovence istrske sploh, torej tudi Slovence, slovanska, je italijanska stranka uganjala neulíšane silovitosti, prave brutalnosti v postopanju in vedenju nasproti volilcem in njih glasovom, in dobili so kljub vzornemu spolnjevanju državljskih dolžnostij od strani volilcev, samo jednega zastopnika.

Na Goriškem in Kranjskem je imela letos volitvena borba drug značaj, ako izvezamemo veleposestvo, v katerem se je boriti ali pa, kakor na Kranjskem, roke križem držati, proti nasprotnikom drugih narodnostij.

Na Goriškem se je borila letos ne stranka, ampak klika iz duhovenskih kolovodij proti duhovniku, profesorju in doktorju sv. pisma.

Toda večina glasov od prave narodne strani, sestavljenih tudi iz glasov trezno misleče duhovščine, je zmagala nad neslišanim in sramotnim postopanjem in terorizmom mišljene, od vseh krogov obsojene in propadle klike.

Na Kranjskem je takó imenovana konservativna stranka kljub zaresnosti in prevažnemu, da ne rečemo, odločilnemu pomenu sedanjih volitev uganjala prave burke. Ta stranka, ki milo rečeno, je pokazala vse slabe strani latinizatorstva in fanatizma, je proglašala danes principe, katere je jutre zatajila prav po židovski. Danes je zahtevala, da naj se ne volijo uradniki, jutre je razglasila uradnika kandidatom.

Jednemu najznačajniših in zaslužniših dosedanjih poslancev je postavila nasproti mladega, po imenu vis. aristokrata, ki nima nikakih zaslug za slovenski narod. Na drugi strani je s pomočjo iste protinarodne stranke prodril kandidat, kateremu so dali drugod na mnogo stranih spričevalo ubožstva. Na Kranjskem sta zmagala dva kandidata, ki sta pravi ničli nasproti zahtevam, katere bi imel staviti narod državnim poslancem. Niti jednega poslanca niso dobili na Kranjskem novega, ki bi pomenil napredek, in sreča je, da niso izpodkopali onega sta-

rega med njimi, kateri, kakor rečeno, je pokazal doslej največo značajnost in vselej odločno postopanje.

V tem ko so hrvaški in slovenski volilci v Istri žrtvovali se do mere, kjer so bili celó za življenje v nevarnosti, so na Kranjskem celó mesta in trgi pokazali, da ni v njih inteligencije, s katero se toliko rada ponašajo mesta s trgi vred.

Kranjska mesta s trgi so si dala svedoštvo duševnega in moralnega ubožstva, v tem ko so pravi prostaki v Istri odlikovali se z izpolnjevanjem svoje dolžnosti na način, ki ostane za vselej občudovanja vreden. In celó razmerno zaostali koroški kmečki volilci so daleč prekosili volilce kranjskih trgov in mest.

V tem ko je pri postavljenju slovanskih kandidatov v Istri zaželeval osebni razgovor in dogovor, ni mogel vzdržati discipline na Kranjskem ne kak dogovor, ne osrednji volilni odbor.

V tem ko so se Slovenci po drugih krajih in istrski Srbohrvati s Slovenci vred bojevali do skrajnih naporov, da bi prodrli s svojimi vrednimi kandidati, so na Kranjskem ostali brez vsake discipline, so mesta državnozborskih poslancev kar razmetavali, da so se jih polastile politične ničle in v nekakem pogledu še manj kot ničle.

Kranjska, glavna dežela slovenska, Ljubljana, vsaj mi šljeno in doslej tudi poštevano središče slovenskega naroda, je pokazala, da je desorganizovana, da jej ne pomaga ne avtoriteta osrednjega volilnega odbora, še manj pa kako politično društvo; da tam gospoduje samovolja in moralna razpajenost, kakršne bi ne bili pričakovali nikdar med Slovenci, najmanj pa v sedanjem jako kritičnem času.

Da je mogla uganjati latinizatorska stranka take komedije, in da je ona tudi dosegla, za kar se je postavila, kriva je mnogo narodna stranka. Večletni grehi popustljivosti, nebriznosti, borba za malenkosti, neopravičena mera optimizma, nekaj tudi domišljevana politiška modrost z značajem kratkovidnosti — provzročili so sedanje tužno položeno na Kranjskem, da se narod slepi in slabi v lastni sredi, s stranko proti stranki.

Kranjska nima voditelja, ki bi bil obče priznan, nima društva, katero bi moglo vsvariti in vzdrževati občo disciplino, Kranjska je sedaj brez vsake avtoritete, in to je vzrok, da propada politiški. Inteligencija kranjska je brezbrizna, po nekaterih krajih tudi prelehkomiselna; masa pa se ravno na Kranjskem zanemarija, ko se ne poučuje po primernih listih; oni, ki hočejo biti ali postati voditelji, pa prezirajo zakone razvoja tudi politiškega mišljenja, ko snujejo društva ravno

ko bi se imel uže kazati plod njih delovanja, in ko ta društva delujejo samo -- ad hoc, potem pa spé na tak način, kakor je prav vzorno spalo pol. društvo „Sloga“ na Goriškem. Z druge strani pa delujejo toliko bolj organiški oni činitelji in organi na Kranjskem, ki so vstvarili sedanjo latinizatorsko stranko.

Gledé na sedanje državnozbornske volitve pa je narodna stranka na Kranjskem napravila še to glavno in neodpušljivo napako, da ni sama postavila takih kandidatov, proti katerim bi latinizatorji ne bili imeli take moči, s kakoršno so prodrli dejanski.

Kdor se čuti dozorelega in še le čaka iz razlogov, ki se ne dajo opravičiti z narodnega stališča in sedanjih narodnih potreb, ta škoduje narodu, in te škode bi narod ne smel pozabiti, ker se ne dá več -- poravnati. Tu imamo zopet vzor v Istri; dr. Laginja, ki je silno potreben doma za narodno delovanje in na lastni gmotni prid, ni se pomišljal, ko ga je poklical narod, da bi ga šel zastopat v državni zbor. Ako je on ostal v nasiljeni manjšini dveh glasov, ni ne narodova, ne njegova krivda, in za vselej ostane zabeleženo plemenito dejstvo, da je ta rodoljub umel položenje Slovanov v tem trenutku in takoj tudi odločil se delovati v soglasju s tem preverjenjem, da ga potrebuje narod v osrednjem parlamentu. S tem zgledom je jasno povedano, kakó bi bila imela se ravnati narodna stranka na Kranjskem, in kakó se je zagrešila proti narodu, ko ni ravnala takó.

Mi odločno obsojamo tako postopanje, katero se ne dá nikakor opravičiti, kajti Kranjska ni takó ubožna gledé na sposobne rodoljube, kakor je pokazal osrednji volilni odbor ubožstvo nesposobnosti in onemoglosti, ko ni skrbel za boljše kandidate, in da bo vsled tega Kranjska zastopana razmerno po jako slabih, z majhno izjemo, za ta kritični čas nesposobnih poslanceh. Ob krajih bo idealna Slovenija bolje zastopana, nego po svojem središču.

V državnem zboru se bodo snovale zveze strank, in slovanska glavna stranka ne dobi s Kranjske morda niti jednega člena v neposredno podporo. Štajerska, Istra, Goriška

Tržaška bodo, kakor se ve za gotovo, oziroma, kakor se je nadejati, imele zastopnike, ki bodo za primerno koalicio Slovanov v državnem zboru; s Kranjskega bode najbrže jeden sam zastopnik, ki stopi v to koalicio. Rodoljubi ob periferiji slovenskih dežel, pa tudi ostali slovanski, pravi slovanski zastopniki obžalujejo, da je Kranjska takó slabo vedla se pri sedanjih volitvah, in ko zvedó vzroke, hodo obsojevali, kakor mi, ta propad, ki ni bil neizogibno potreben.

Na Kranjskem mora postati javno življenje vse drugače, in ni dovolj, da se ponašajo samo z dnevnikom narodne stranke; treba je ta dnevnik tudi drugače sukati, nego se je godilo v obče zadnja leta. A še večja potreba je, da se preprostu narodu vstvarijo novine, po ceni in pisané v narodnem, ne pa latinizatorskem duhu, ki uničuje narodno zavest in izpodkopuje avtoriteto narodni stranki in pomen pojedinih požrtvovalnih rodoljubov.

Politično društvo, ki se je otvorilo isti čas, ko se je razpustil državni zbor, pa ima tudi zaresno dolžnost, da bo izpolnjevalo, kar se obečuje po pravilih. Konečno je treba odločniše delati na to, da se narod preveri o neizogibni potrebi izvršbe narodne avtonomije in njenih posledicah; ako spozna narod te posledice, ne bo več možno slepiti volilcev in narodnih množic s sofizmi o „absolutni narodnosti“, o „verski šoli“ ter s tem obsojevati razne rodoljube, ki vedó, da narodna avtonomija podá narodu mnogo več, več vrednega in boljše „versko šolo“, nego jo zahtevajo latinizatorji.

Narodna stranka na Kranjskem je naposled dolžna, da po svojem glasilu razpravlja zadeve in razmere Slovencev drugih dežel, v večji meri, nego doslej in da se bo v obče bolj brigala za skupne interese, nego se je to v prošlosti, da ne bodo imeli Slovenci ob mejah vzrokov pritoževati se zastran nemarnosti narodne stranke na Kranjskem, kakor so se zlasti zadnja leta ponavljale opravičene pritožbe po pokrajinskih slovenskih glasilih.

V obče naj bi bila sedanja zares huda lekcija, ki so jo dale sedanje državnozbornske volitve, zadnji tak pouk narodni stranki na Kranjskem.

O trozvezi.

Po odstopu Bismarckovem so se pokazala raznotera znamenja, da „liga miru“ ali zveza srednjeevropskih velevlastij ni več takó trdna, kakor so jo označevali doslej. Odstop Crispijev, še poprej potovanje ruskega carjeviča preko Dunaja in sedanje povračanje tega obiska s potovanjem avstrijskega nadvojvode Frana Ferdinanda d'Este, nadalje očitno hrepenenje Nemčije, da bi Francija stopila z njo v prijaznejša odnošenja in naposled sedanja razgovarjanja po parlamentih in evropskih novinah o trozvezi gledé na obnovljenje pogodeb, ki vežejo ligo miru, -- vse to so najnovejša zunanja znamenja,

da vezi lige miru niso več takó trdne niti v očeh onih, kateri so to trozvezo vedno označevali kot neporušno trdnjavo in največe poroštvo evropskega miru.

Notranje dokaze, da ta zveza zares ni bila nikdar in ni trdna, pa podaja francoski čitajočemu občinstvu v 3. št. t. l. „France et Russie“ od 3. marca t. l. Ta uvodni članek je velezanimiv in poučen tudi za nas, ker razpravlja tudi politiške razmere Avstro-Ogerske. Zato ga priobčimo po bistvenih črticah tudi mi.

„France et Russie“ pravi: „Rekli smo v svojem članku

od 10. febr. t. l., da trozveza je kolos, no kolos iz črvicega lesa in na ilnatem podnočju. To je lahko dokazati.

Sedanje nemško cesarstvo obseza nešteto življenj razdevanja, tudi ne gledé na Poljake in Lužičane, ki niso več Slovani kot po imenu, in ki torej umirajo.

Tu so pred vsem Alzačani-Lorenci, ostavši po srcu Francozi, kljub vsemu temu, kar si je izmislila in poskušala Berolinska politika, da bi jih odtrgala od domovine.

Potem so katoliki, malo ne vsi, sovražni prusačenju Nemčije. Poštevajmo tudi partikularizem, ki je ostal živ in tleč pod pepelom, in revolucionarni socializem. Potem so politične zaresne spletke, in ogenj izbruhne z intenzivnostjo, ki provzroči obči požar, kajti ogenj se bo kuril z besnobo po vseh državah, ki se niso potolažile zaradi izgube svoje nezavisnosti.

Za dobe 15 let, ki so sledila francosko-nemški vojni, niso mislili v Berlinu, da položeno postane nekega dne takó hudo za zmagovalce Avstrije in Francije. Triumfi 1866 in 1870, pokrajine in milijarde, odtrgane naši deželi, koronovanje pruskega kralja kot nemškega cesarja in zveza med Prusijo in Rusijo so bili podelili Hohenzollerncem silo in nezaslišano znamenitost.

Ni torej nič čudnega v tem, da fantastički diplomat, katerega so bile postavile okoliščnosti za ministra zunanjih poslov, je nagloma sprejel ponudbe, dane Avstriji, ponižani in oslavljeni po toržestveniku Berolinskem. Poslednji se je opiral še na Rusijo, in Francija je krvavela še po vseh ranah, ki so jih jej bila zasekala orožja nemška.

Zahipna onemoglost Francije jednako razlaga pritrjenje Italije, da stopi v zvezo avstro-nemško. Dejanski, Italijanom se je bilo bati, da v slučaju, ko bi se branili (te zveze), Nemčija, poštrevana tedaj ko nepremagljiva in vsemogočna, postavši zaveznica Avstrije, ne bi pomagala tej poslednji, da se povrne v posestvo pokrajin in sekundogenitur, katere jej je bila Italija odtrgala s pomočjo Francije.

Dandanes pa položeno ni več isto. Bliščoba velikosti in mogočnosti, ki je za petnajstih let razvila Nemčijo, se je razkadila. Čudna zveza rusko-nemška je uže samo v spominu, in Francija, ozdravevši od ran, je močnejša in bolj spoštovana, nego kedaj poprej.

To kaže, zakaj imajo razlogov, da verujejo, da zveza avstro-nemško-italijanska, sklenena s pričakovanjem dejstev, ki se niso porodila, se ne ponovi več, in celó razrušila bi se pred določenim obrokem za njeno eventualno obnovitev, ko bi se oficijalno rasglasila zveza francosko-ruska.

Ta misel ali supozicija se spremeni v absolutno gotovost, ako poštrevamo, da trozveza, skovana v Berlinu, v interesu Prusije, podajajoč Nemčiji glavno ulogo pokroviteljice, je polomila in nezadovolila Avstrije in Italijane. Ta nezadovoljnost je toliko bolj opravičena, ker nemški protektorat ni omejen na vplivanje zunanjih zadev svojih zaveznikov: vmeševal se je v njih politiko trgovinsko in carinsko (colno), dà celó v njih notranjo politiko, in to je provzročilo hud prejudicij gmotnim interesom Avstrije in Italije, dotak-

nivši se dostojnosti in nezavisnosti teh dveh držav, prebivalstvo katerih je jako sovražno (profondement) trozvezi. Posrečilo se je potlačiti, v nekaki meri, pojavljenje občega mnenja v Italiji, no pride trenutek, ko to tlačenje bode nemóžno, in ko se vsa dežela vzdigne proti zvezi, nasprotni njenemu dostojanstvu in njenim gmotnim interesom. — V Avstriji, kjer je pričela vlada, l. 1867, obžalovanja vreden sistem, ki namerja potlačiti absolutno večino prebivalstva, večino, katero predstavljajo Slovani in Romunci, je nezadovoljnost še večja. V južnovostočni polovini cesarstva so Madjari vstvarili, s terorizmom in ukrepi raznarodovanja, absolutno nasprotnimi načelom, razglašenim po samih madjarskih državnikih, razburjenost, ki se pač ne bode mudila, da se pojavi eklatantno. — Na severozapadni strani cesarstva so Nemci, ki so se lotili dela raznarodovanja (autohtonnega) prebivalstva dežele. To delo so izročili Poljakom, ki se poštrevajo v Berlinu kot Nemci od jutre. Ti Poljaki se niso izognili in se ne izogibajo pred nobeno silo, pred nobeno nezakonitostjo, da tlačijo troje milijonov Rusov in prebivalstvo romunsko Galicije in Bukovine. Tam tudi je vznemirjenost skrajna in provzroči v danem trenutku hudih opravil Dunajski vladi. Vsled tega dvajset milijonov Slovanov in troje milijonov Romunov avstro-ogerske monarhije, ki so vsi odlični državljani Avstrije, stiskani in potisnjeni na slabo pot po Prusih, pobijajo trozvezo ter goreče želé nje konca.

Pristaši avstro-nemške zveze se nabirajo izključno izmed Nemcev, Madjarov in Poljakov cesarstva. Po statistikah nemških, gotovo pristranskih in nenatančnih bi bilo število avstrijskih Nemcev okolu devet milijonov, število Madjarov šest milijonov in naposled Poljakov z Židi vred, kateri se množe (izvaljujejo) v Galiciji, okolu tri milijone. Skupno osemnajst milijonov nasproti tri in dvajsetim milijonom Slovanov in Romuncev avstro-ogerskega cesarstva. In še teh osemnajst milijonov Avstro-Nemcev, Madjarov in Poljakov se ne morejo poštrevati vsi kot prijatelji Nemčije. Daleč od tega. Mnogo Avstrijanov nemškega jezika — pridobili smo si gotovost o tem — in dobro število Madjarov in Poljakov obžalujejo, da bi se avstrijsko cesarstvo ponižalo na stopinjo satelita Prusije.

Taka je z aktualnim položanjem trozveze. Da ne opustimo ničesar, je treba reči vrhu tega, da stanje financij trojih zaveznikov je žalostno, in da se isto hujsa od dne do dne, v tem ko se financije Francije in Rusije boljšajo vsak dan, zaradi delavnosti in gospodarstva naroda francoskega in ruskega, in pa bogastva zemlje teh dveh dežel.

Zakaj bi obnavljali trozvezo nasproti takemu stanju stvari? Kedar si v revščini, ne iščeš združevanja z drugimi potrebnimi.

Kakó bi bilo misliti samo jeden trenutek, da bi bila Velika Britanija voljna stopiti v „ligo miru“? Ali Anglija, ta sebičnica, katere je kovanje, katere jej pečejo, bi šla upreči se v to galero? Kaj delat? V kak namen? Velika Britanija ima samo sovražnike, izsesalka nesramna, okrutna, silovita. Ves svet jo sovraži in zaničuje, in ona bi še bolj

vzbudila to sovraštvo, brez potrebe in brez dobička. Srečno torej!

Sicer pa bi francosko-ruska zveza ne imela nič bati se tega novega okrepljenja svojih nasprotnikov; ker trojna zveza je, kakor smo rekli in dokazali, kolos iz črvicega lesa na ilnatih nogah.

Imejmo zaupanje v bodočnost. Ostanimo mirni in dostojni, in naj se cesar Viljem le zaganja v praznoto. Kmalu ga bodo zapustili njegovi zavezniki. On bode sam, absolutno sam, v Evropi, nasproti svojim neštevilnim sovražnikom na

znatraj. Jedina zveza, ki je možna za Francijo, je zveza z Rusijo. Pozneje se bo mogla slovanska Avstrija pridružiti zvezi francosko-ruski. Tedaj ne bode Prusije več, in mi poznamo Nemce, ki se oddahnejo istega dne!"

Takó francoski list, ki je uže v 1. in 2. št. t. l. razpravljal svetovno in specijalno evropsko položenoje. Ti članki vzbujajo občo pozornost v Franciji, Rusiji in drugod, v tem ko modro molče o njih zagovorniki trozveze, specijalno pruske Nemške.

O kritiki dra. Mahniča.

III.

K razširjanju poganstva, z nasprotniške strani nam namišljenemu.

(Dalje).

Gledé na koledar, specijalno velikonočni praznik. (Nadaljevanje.) Kljub temu ali morda ravno zato je kmalu ponehal tudi ta upor, in konečno se je gledé na praznovanje Velike noči v IX. stoletju doseglo zjedinjenje skupne cerkve, po katerem je hrepenela uže v prvi četrti IV. stoletja prva ekumenska sinoda. Prepír, ki je bil zaradi tega nastal, kakor se dá dokazati, uže h koncu prve polovine II. stoletja, in ki je trajal stoletja, ta prepír je bil pri kraju, ne da se bil mogel kak narod, oziroma kaka partikularna cerkev, pritoževati zaradi tlačenja ali preziranja ritivalnih svojstev od cerkvene oblasti, sosebno rimskega apostolskega stola.

Še le v XIII. in XIV. stoletju se je od IX. stoletja nastopivši popolni mir rušil s tem, da so se slišali glasovi, ki so kazali na nedostatke koledarja, tu pa tam poudarjali tudi, da ni prav izračunjen čas velikonočnega praznovanja¹⁾.

¹⁾ Prvi nam znani komputisti te vrste so Magister Chonradus, Computus katerega je od leta 1200 (Cod. Viadob. Dunajske cesarske dvorne knjižnice 3816 Lunae cal. Q. fol. 51 b–109 a), in Anonymus, ki je pisal 23 let pozneje (Vincentii Bellovacensis Speculum quadruplex tom. I. lib. 15. De formatione coelestium luminarium). Ona dva pa čisto nič ne spominjata na velikonočni praznik in v sta obče poučena tako malo, da se lahko prezirata.

Bolje poučenih se kaže šestero drugih, zlasti oni, ki spadajo v XIII. stoletje: Sacro Bosco, škotski redovnik, Johannes Campanus, kanonik Pariški, Robertus Lincolnensis, angleški škof, potem angleški munih Ord. min. Roger Bacon in najbrže nemški redovnik Johannes de S., kakor tudi Magister Gordianus, ki pripada uže prvi četrti XIV. stoletja.

Temu je bila uže omika na dobiček, katera se na zapadu od velikega cerkvenega razkola ni več razširjala od Grkov, ampak jedino od Arabcev s posredovanjem pirenejskega poluotoka. Arabci pa so bili iznajdeni v astronomiji, kajti uže za njih kalifa Almanona (sina Haruma al Rašid), so preložili na arabski jezik *μυγάλη συνταξις* Ptolomejevo, da bi mogli dalje delovati na tej podstavi; Almanon je bil namreč dobil od cesarja Mihaela III za svoje učenjake dovoljenje, da smejo delati v knjižnici Carjigrajski. (Mädler. Ge-

Med temi glasovi sta se omejila prva dva (Magister Chonradus in Anonymus) na poudarjanje nedostatkov koledarjevih, ne da bi se bila niti dotaknila velikonočnega praznovanja. Jeden glas (Sacro Bosco) opozarja sicer na nepravo izračunjenje časa velikonočnega praznika, katero prihaja od nedostatkov koledarjevih, izjavlja pa, da v pogledu na naredbo prve ekumenske sinode ni dovoljena nikaka sprememba koledarja.

Četvero glasov (Johannes Campanus, Robertus Episcopus Lincolnensis, Johannes de S. in Magister Gordianus) podaje uže predloge, kako bi se mogli odstraniti nedostatki koledarjevi, specijalno tudi namišljeno napačno izračunjenje časa velikonočnega praznika. Jeden glas (munih Robert Bacon) sili na naglo odstranjenje koledarjevih nedostatkov, sosebno tudi na to, da bi se nadomestilo staro običajno z novim velikonočnim pravilom, in utemeljuje zajedno pravo cerkve do izvršbe na to odnašajočih se sprememb, sosebno s tem, da kaže na vedenje papeža Leona Velikega, ki je kljub naredbi Nicejskega ekumenskega koncila stremil obdržati velikonočno pravilo rimske cerkve in se je udal jedino zaradi tega, ker

schichte der Himmelskunde II: 87). Še le leta 1187 je Gerardus Cremonensis arabski prevod Ptolemejskega dela preložil na latinski jezik (*Recherches critiques sur l'age et l'origine des traductions latines d'Aristote Paris 1843 pag. 120*); ni se torej čuditi, da oba prvoimenovana komputista nista nič vedela o Ptolemeju, v tem ko je ostali šestorici pač bil uže znan latinski prevod, če tudi ne grškega izvirnika, a vendar iz arabeskega prevoda dela *μυγάλη συνταξις*. Da ta prevod prevoda ni bil popolnoma pravi, je spoznal še le v XV. stoletju znani nemški astronom Regiomontanus vsled svojih zvez s kardinalom Bessarionom (Grkom, ki je imel okolu sebe grške svečenike) in je zaradi tega napravil pravilen prevod neposredno iz grškega izvirnika.

Navedenih šest komputistov je bilo torej znanih jedino z nedostatnim prevodom *μυγάλη συνταξις* in z nekolimi na latinski jezik preloženimi deli arabskih astronomov; ako so se kljubu nedostatnemu astronomskemu znanju lotili pisati o nedostatkih koledarja: kaže to jedino, da na zapadu, sosebno med german-skimi narodi, h katerim z večine pripadajo komputisti, je bilo uže zelo razširjeno hlepenje po cerkvenih reformah, in da se je samo po sebi nedolžno koledarsko vprašanje pred drugim ventilovalo samo zaradi tega, ker se niso še upali nastopiti z znamenitišimi

so se v ono dobo jedva še dali zapaziti nedostatki aleksandrijskega velikonočnega pravila.

Vsekakor spada teh znamenitih osmero glasov v XIII. stoletje, z jedino izjemo glasu, v prvo četrt XIV. stoletja spadajočega komputista Magistra Gordiana, kar, kakor se je videlo, je brezdvombeno dokazovalo, da zapadni narodi želé preustroj koledarja. To je dalo cerkveni oblasti povod, da je takoj začela zaresno pretresati reformo koledarja, in da utemeljimo to trditev, smo v položenu, da navedemo od XIV. stoletja več dotičnih obravnavanj, oziroma izdelanih načrtov ali projektov in razsodb, sešeno :

α) Načrt za preustrojenje, ki sta ga na ukaz papeža Klementa VI. leta 1345 predložila Ivan von Muris in Firminius de Bellavalle; ta načrt, popolnoma izdelan, je celó v štirih kodeksih Dunajske cesarske dvorne knjižnice. Klement VI. je jednako delo naročil tudi redovniku Ivanu de Thermis, ta pa je odposlal svoj operat še le leta 1354. Inocenciju VI. in sicer nepopolnoma izdelan. Isti operat je v Dunajski cesarski dvorni knjižnici, in sicer v Codices Vindob. 5292 fol. 221 a—239 b in 5273 fol. 122 b—138 a, torej neposredno za zgorej omenjenim preustrojnim načrtom Murisovim. Vspeha pa ti operati niso imeli.

β) Načrt za preustrojenje kardinala Petra de Aliaco, kateri je sestavljen leta 1411, predložen papežu Ivanu XXIII in od njega sprejet kot začasna norma, z uslovjem, da dobi veljavo še le po odstranjenem razkolu in s pritrdjenjem za leto 1412 v Rim sklicanega koncila.

Potem pa ko se je razšlo malo k temu koncilju došlih prelatov, ne da bi bili zapustili niti sledu svojega delovanja, je imenovani kardinal svoj malo izdelani preustrojni načrt, ki ga sam zaznamuje kot kompilacijo iz zgorej navedenih komputistov XIII in XIV. stoletja, predložil marca meseca 1417 na Konstanskem koncilju. Ker pa je bil koncilj preobložen z važnejšimi zadevami, ni dosegel s tem načrtom nikakega vspeha.²⁾

predlogi o preustrojitvi, kakoršne je sprožil kmalu potem Wilef. Na vstoku pa, kjer niso hrepneli po cerkvenih reformah, je vladala tudi v koledarskem vprašanju popolna tišina; kajti v XIII. in XIV. stoletju vzdignil je svoj glas proti običajnemu velikonočnemu pravilu jedini Nicephorus Gregoras; njegov dotični list „Ad reverendum Josephum de paschate demonstratio, quod iam pridem in eo erratum sit et quomodo corrigi debeat“ je ponatisen pri Fabriciju (Bibliotheca graeca). No proti temu osamljenemu glasu, dasi so mu od začetka, kakor se kaže, pritrjevali v nekih viših krogih Carjigrajskih, je nastopil redovnik Izak Argyrus v svojem 1372 spisanem navodu o izračunjevanju Velike noči, ki ga sporoča Petavius v svojem Uranologium (Pariz 1630, pag. 359—382). Glas Gregore je ostal osamljen in do današnjega dne ni imel znatnega pristaštva.

γ) Celó kardinalu de Aliaco, ki je bil vnet predbojevnik reforme cerkve „in capite et membris“, kakor so se izražali tedaj, je bil pred vsem do vspeha svojega traktata „Capitula reformationis Ecclesiae“, v svoji gorečnosti za preustrojevanje pa ni pozabil tudi koledarja. Njegov preustrojiten načrt je v Codices Vindob. 5226 fol. 68 a—72 b in 3162 fol. 202 a—210 b in ni brez zmot.

γ) Preustrojni načrt deputacije, kateri je Bazelski koncilj naročil izdelati ga; ta načrt je predložil kardinal Cusanus marca meseca 1437 Bazelskemu koncilju, ki ga je sprejel z nekotimi spremembami.³⁾ Celó dekret konciljev, ki se nahaja v Codex Melicensis K. 24 pag. 23—25, se je bil dogovoril ali določil, na srečo pa se ni razposlal v pogledu na to, da je v Italiji (v Ferari, pozneje v Firencih) zboroval uže drug koncilj, na kateri so poslali zastopnike tudi z vstoka, in kateri je obravnaval o velevažnem zjedinenju cerkvâ zapada in vstoka; zato ta načrt tudi ni imel nobenega vspeha.

δ) Poklicanje uže omenjenega Nürnberskega astronoma Regiomontana, (Königsberger) v Rim po papežu Sikstu IV. leta 1476, da bi sodeloval pri preustrojevanju koledarja, katerega so se bili zopet lotili zaresno.⁴⁾ Na tem častnem vabilu se je bilo astronomu vsekakor zahvaliti kardinalu Besarionu, katerega je spremljal celó na njegovih potovanjih; no to vabilo ni imelo nikakega vspeha, ker Regiomontanus je umrl kmalu potem.

ε) Pozvanje vseučilišč po papežu Leonu X, da bi sporočila mnenja o preustrojenju koledarja,⁵⁾ o katerem preustrojenju bi bil imel od Julija II za leto 1511 sklicani lateranski koncilj obravnavati in sklepati. Mnenja so se sporočila, vrhu tega je imel koncilj pred seboj obsežno delo (v 14 knjigah) škofa Middelburg-a iz Fossombrone, kateri se je tudi osebno goreče poganjal za preustrojenje koledarja.⁶⁾

Iz teh predlog je deputacija koncilijska izdelala trinajst predlogov ali propozicij, katere naj bi bile podstavami nadaljnjemu postopanju; no o teh so hoteli v drugo zaslišati vseučilišča, in naposled so popustili vso reformo, ker so pri dotičnih obravnavanjih prišli do preverjenja, da ne razpolagajo z za-

V IV. zaglavju misli napačno, da je uže Julij Cezar devetnajstletni lunin cikel z *numeri aurei* vpisal v koledar. V VI. zaglavju priporoča trideset letni cikel Arabcev od 19 navadnih in 11 prestopnih let kot najpopolnši, ker prezira ravno, da arabsko prosto mesečno leto po 354 eventualno 355 dni spravlja mlaje pač na jedne in iste ure, ne pa na iste koledarjeve dni.

γ) Cod. Vindob. Dunajske dvorne knjižnice 5266. Odnášali smo se na isti uže zgorej, ko smo spominjali na zmoto Cusanovo, ki je z nasvetovano reformo namerjal doseči tudi soglasje zapadnih in vstočnih cerkvâ glede na čas velikonočnega praznovanja, v tem ko bi se bilo v slučaju izvršbe te reforme, dejanski zrušilo od X stoletja v vsem krščanstvu udomačeno dotično soglasje. Sicer pa je bil preustrojiten načrt tudi drugače napačen, kajti predlog, da bi se izpustilo 7 dni (jeden teden) v pogledu na lunin koledar nikakor ni bil opravičen, gledé na solčno leto pa bi to ne bilo zadostno.

δ) Gassendi O. pag. 470 „Sixtus etiam IV ad eum (Regiomontanum) scripsit, ut ad sese accederet decrevisse nimirum se calendarii reformationem serio aggredi ac reperiri neminem, cuius opera ac industria aequae ac ipsius posset adjuvari.“

ε) Ta mnenja so se zahtevala nekaj neposredno, nekaj potom cesarja Maksimilijana I. in so se odposlala, ker je bil papež pridobil tudi cesarja za koledarsko preustrojenje.

ζ) Pavlina, sive de recta Paschae celebratione et de die passionis Domini nostri Jesu Christi Forosempronii 1513.

nesljivimi podatki o tečenju solnca in meseca, ko so taki vendar neizogibno potrebni za podstavo preustrojevanja koledarja⁷⁾.

§) Po papežu Piju V izvršena reforma brevirja, kakor tudi koledarja, ki je del brevirja, na podstavi sklepa, ki ga je sklenil Tridentinski koncilj v svoji poslednji seji (14. decembra 1563). *Computus*, ki je običajno stavljen pred „*Breviarium Romanum ex decreto Concilii Tridentini restitutum, Pii V iussu editum 1568*“ izraža bistvo preustrojenja koledarja, kakor sledi: „*Verum quia aureus numerus propter quasdam temporis minutias, quibus lunaris cyclus cum solari cursu non congruit, multis abbinne annis ad invenientiam novam lunam non deseruit, nisi per quinque dies illis syllabis, in quibus est hic contentus, retrocedatur ab eo loco, ubi in calendario positus est: ideo ad eum reductus est locus, qui diem conjunctionis lunae cum sole demonstrat. Ne autem in futurum, ut prius, ab loco suo dimoveatur, singulis trecentis annis unus dies intercalandus erit, quod fieri incipiet MDCCC*“

To reformo imenuje dr. Kaltenbrunner (sedaj profesor na vseučilišču v Innsbuku) v svoji, od nas mnogotero rabljeni polemiki o gregorijanskem preustrojenju koledarja („*Polemik über die gregorianische Kalendereinrichtung*“) z jedne strani ne-popolno in primitivno, z druge strani pa brezmiselno⁸⁾. Ne-

⁷⁾ To se kaže iz odnosa, ki se na te zadeve razpravljajo papeži in arhidijakoni pri sv. Ivanu v Utrehtu, zajedno magistra vseučilišča Löwen Albertus Pighius (A. P. Campensis de aequinoctiorum solstitiorumque inventionem ad R. in Christo Patrem D. Franciscum Molinum, Abbatem S. Maximi a Secretis et Concilio Regis Francorum christianissimi et piis largitionibus eiusdem praepositum primarium. Eiusdem de ratione paschalis celebrationis, deque restitutione ecclesiastici Calendarii. Ad beatissimum Leonem X pontificem maximum). Isto se razvidi tudi iz predgovora (Praefatio) Kopernikovega k njegovemu epohalnemu delu „*De revolutionibus orbium coelestium*“, ko se v njem spominja poziva, došedšega mu od škofa Middelburskega, da bi podal o trajnosti tropskega leta zanesljivejši opor.

⁸⁾ *Decretum de indice librorum, catechismo, breviario et missali*. (Thainer acta genuina Conc. Trid. tom II. pag. 505).

popolno, ker se čisto nič niso ozirali na naraslo razliko med koledarjem in nebni prikaznimi; primitivno, ker so za korekturo luninega cikla odbrali obliko, katero so predlagali komputisti XIII. stoletja, in katera je daleč zaostala za znanstvenim napredkom od iste dobe naprej; brezmiselno pa zaradi tega, ker bi bila gledé na mlaje učinila ravno nasprotje tega, kar so namerjali. Tudi mi moramo imenovati to reformo napačno, ker v svoji porabi bi bila prozvala dejanski nasprotje tega, po čemur je težala.

No to so kmalu spoznali tudi v Rimu; zato so opustili spremembo dosedanje velikonočne plošče, kar se ve da je moralo povzročevati neprilичnosti. Novi brevir je bil namreč uže po načelu: „*Lex posterior derogat priori*“ po vsej svoji vsebini merodaven; ako so pa hoteli izračunati velikonočne ščipe (polne lune) po Komputu (*Computus*), ki je sestaven del brevirja, in ki podaja navod za določevanje Velike noči: prihajali so mnogotero v navskrižje s še ne spremenjeno velikonočno ploščo. Pri tem je mogla med obema nastavkoma v vseh letih devetnajstletnega luninega cikla nastati diferencija jednega tedna, v numeri aurei XVI in V celó štirih tednov in še čez; temu neprilичnemu stanju pa je napravila cerkvena oblast kmalu konec, kajti sledilo je:

γ) Od papeža Gregorija XIII. leta 1582 izvršena reforma, katera nam je podala takó imenovani novi ali gregorijanski koledar, ki nam služi do današnjega dne kot norma.

(Dalje pride).

⁹⁾ *Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* 87. Band. Wien 1877. pag. 488.

¹⁰⁾ 19 julijanskih let luninega cikla je namreč daljše, nego v njih obseženih 235 perijodiških luninih mesecev; treba je bilo torej po pretečenju vsakih 310 let, ali skrajšati solčna leta za 1 dan, torej z izpuščenjem jednega bisseksta, ali pa rektifikovati *numeri aurei*. *Computus* brevijarja zaukazuje pa vsakih 300 let jednega dne ne izpustiti, ampak vložiti; s tem bi se bili naznanjali mlaji še jeden dan pozneje, nego dotlej, v tem ko bi se bili imeli nasprotno, naznanjati za jeden dan poprej.

Protidržavne agitacije v Rusiji.

Zvršilo se je zločinstvo 1. marca 1881. l. Vsi istinito ruski ljudje so se preplašili. Nastopila je silna reakcija, katera je intrigo krvave razprave precej priškrnila, da bi jo za vsem ugonobila, tega dozda ni bilo i tudi še skoro ne bo. *Nemec, Žid i Poljak so premogočni faktorji v Rusiji, da bi se skoro našel tak sv. Jurij, kateri bi podobni revolucijski poštasti mogel izdatno zatakniti neizmerno žrelo.*

Torej nemško-židovsko-poljska domišljija izpulila je naslednjo pravljico. V Poljši bile so lanske spomladi vojaške vaje. Na teh vajah bil je tudi jedini sin bogatega moskov-

skega čajnega trgovca Perlova¹⁾ kot dobrovollec po I. razredu. Na obleki sina Perlova zagledale so nekako vojaške oblasti krvave kaplje. Začela se je preiskava. Nesrečni sin Perlova trdi, da mu se je to pripetilo na lovu; o stotniku pa, koji je zginil ravno tedaj, i katerega precej dolgo niso pogrešali, on prav nič ne ve, torej se tudi ni mogel udeležiti kakega razboja. Pa vojaška sodnija obtožencu ni poverila. Sklenena je bila

¹⁾ Da so lažnjivci pripletli ime človeka poštenega i polovini Rusije znanega — ime, koje v oficijalnem prekl. cu nima sebi ni najmanjše zročne podobnosti, zgodilo se ni slučajno, a naročito... Idem.

resolucija, da Perlova sina razstrelijo čez 24 ur. Vrlemu fantu postalo je strašno na sren. Poslal je telegram očetu, da bi ta mu izprosil milost. Oče brzojavlja vojnemu ministru. Ta javlja vojnemu načelniku varšavskemu-generalu Gurku. General Gurko pa se za brzojav Vanovskega ni zmenil. Reč je došla do carja, kojega prikaz pomilovati jednoletnika došel je na mesto za 2 uri prepozno... Čez dan po smrti sina Perlova prišel je sam po sebi istini prestopnik, pa njegovo rzzkesanje ostalo je brezplodno, vojaška trmoglavnost pa skorost zakrivali ste smrt nedolžnega, jedinega prebogatega sina... Taka je verzija nezašlišane pravljice, došedše do središča Rusije. Se ve da to ni verzija jedina, a bilo jih je more biti več nego sto, več nego tisoč... *Iz te verzije izpuščeno je vse, kar smrdi po necenzurnosti; takega smrada pa ni bilo malo...* Če porečete, da ni možno, da bi se podobne neumnosti širile med zdravimi ljudmi, odgovarjamo vam, da bi bilo tako morebiti pri normalnih okolščinah; če je pa v občinstvu množica Nemcev, Židov, Poljakov i liberalnih ruskih zapadnikov, kateri vsi prežé na to, da bi kje slišali kako nelepost, katero bi mogli vladi bacniti v lice, mi pritrdite, da govorim istino, če vam povem, da se s podobnimi neumnostimi najrajši pečajo i zabavljajo ljudje, которые, po ruski pogovorki какъ сыръ въ масле катаются²⁾, i kateri od praznosti ne vedo, kaj bi počeli...; da visoka mesta po državni službi i v občinstvu od te kuge ne zavarujejo, vam menda ne bo lahko urazumeti si...

V začetku novembra p. l. prijavilo je vojno ministerstvo preklic te nemarnosti, iz kojega je razvidno naslednje: 11 februarja večer padel je od uboja stražnji glavar 1. eskadrona 39 dragonskega narvskega polka Škuracki. Ubijstvo se je obelodanilo 12. februarja zjutraj. Preiskavo je takoj začela sedlečka okrajna sodnija i jo je okončila k 28. februarja bez gotovega vspeha. Zvedela je samo, da Škurackega niso ljubili prostaki-vojaki za njegovo resnost po službi. Meščanska sodnija predala (izročila) je torej stvar vojaški sodnji, katera jo je preiskovala do 25. aprila po pravilih za mirne čase. Sumnja ubijstva padla je na podčastnika Čekunova i Novikova i na prostaka Šubcova i Nodonova; vsi ti ljudje služili so v rečenem polku po splošnem roku službe. S 30. aprila do 11. maja pregledoval je tožbo vojaški prokuror varšavske vojno-okrožne sodnije, kateri jo je predstavil potem glavnemu poveljniku vojnega okroga s podrobnim objasnilom vseh motivov v njej. 19. maja povedel je general Gurko, da bi proti podčastniku Novikovu prenehali preiskavo, ostali trije pa da bi se sodili po zakonih vojnih časov. Sodba se je vršila v Sedlcu. Vseh prič je bilo 48. Morivci niso obstali svojega zločinstva, dasi je podčastnik Čekunov odkrito obdolževal i prepričeval oba prostaka v ubijstvu. Sodba je trajala od 31. maja zjutraj do 2. junija popoldne s potrebnimi prenehljaji; kajti obtoženci imeli so nekoliko zagovornikov. Ko je bila razprava okončana, izrekli so sodniki svoj prigovor k smrti. Ta prigovor (obsodba) bil je potrjen v Varšavi 5. junija, 9.

²⁾ t. j. katerim se godi predobro, da jim je raj uže na zemlji... Idem.

junija pa je bil izpolnjen. Nekoliko dnij do svoje smrti so obsojenci obstali svoj zločin, a prostak Nasonov je celo pokazal mesto, kamur je skrtil uro g. Škurackega, kjer so jo zares našli.

Vpraša se, zakaj i komu je potrebna taka grmada lažij? Schiller prelepo odgovarja na to vprašanje:

„Der Lüge kecke Zuversicht reisst hin;

Das Wunderbare findet Gunst und Glauben“.

Da, zmote i prekucije si želé kovači podobnih bedarij, kar vam v novejši dobi pač glavno svedoči pariški pok po generalu Seliverstovu... Lernejska hidra v podobi ruskega nihilizma je na nekaj časa omedlela od trdih udarov mogočne roke grofa A. D. Tolstega; pa grofa ni več, i zmaj se je pa le začel dramiti... Protidržavna intriga je nedavno celo v Moskvi visoko privzdignila svojo glavo. „Europejci“ t. j. Nemci, Židi, Poljaki i ruski bedaki-zapadniki sprožili so visokoparno peticijo, katera zahteva polno ravnopravnost za Žide po vsej Rusiji³⁾. Da v tej stvari glavno ulogo igra židovski srebrenik, da hočejo s to komedijo zmotiti odbor, kateremu je vlada poročila zbrati, pretresti i popolniti vse zakone, kateri se dostajajo Židovstva, to si pač lehka mislite; da je pa ta pogubna sila izbrala si za prostor svoje prestane delavnosti sredino Rusije, to pač ni dobro znamenje... I ruski ljudje s sreem i možgani prav razumejo to predrznost i zavračajo jo, kakor se to spodobi pazljivim stražnikom državnega prida. Pa poljsko-nemško-židovsko obiranje i obdiranje ruske, alias slovanske kože od tega pač malo oslabne; treba je pozitivne postave, treba je mogočne državne roke, treba je trdne doslednosti v narodni vnani i notranji politiki. Oj, te postave uže davno pretežko čaka ubogi ruski narod; komisija pa za židovsko vprašanje jo kuje, da se Bogu smili, tako polagoma, i kedaj jo skuje, dozda nikdo ne ve, ne ve menda i sama ta nesrečna komisija⁴⁾. Poljake držé, da si ne v jezevih, pa vsaj v mehkih rokavicah; nemško gnezdo so razbili, i mladiči so se razleteli po belem svetu i doleteli so neki celo do mile Slovenije; finski predrznosti so tudi bolj točno odmerili predale, kateri se precej zožijo, če se vsaj desetina tega uresniči, kar govori rusko rodoljubje; samo Židovstvo se vedno množi, neglede na to, da je ruski narod pred malimi leti sam poskusil razbiti žilovski kahal... Pod ličino (krinko) zakonitosti vrše se vnebovpijoče reči, katerim ni konca ni kraja. Takó na primer, kakor je vam všeča vest, katera je nedavno iz Moskve v mig obletela vso obširno Rusijo: ruski lehkommislež založil je v židovski bankirski kontori (comptoir) dve srečki državnega zajema. Obe srečki ste bili zares srečni. Na jedno je padel pridobitek na 200 tisoč, na drugo pa — na 75 tisoč rubljev! Kontora bila je toliko „ljubeznjiva“, da je lastniku sreček precej

³⁾ Do zdaj je bila tako rečena črta židovske osedlosti, katera jim je zabranjala razliti se po vsej Rusiji, podobno splošnemu potopu njih pradedov. Idem.

⁴⁾ Razni Rothschildi, Rafaeloviči et consortes mogli bi morebiti kaj več povedati o tej kasnosti „židovske komisije“, ne pa odbora za židovsko vprašanje... Opomba ured.

sporočila o nenavadni k njemu milosti fortune. Ta je prišel na vso sapo v bankirsko hišo i predjavil je svojo pobotnico o zalogu sreček. Čez nekaj minut pa mu gospodar židovske odrtnice naznanja, da ste njegovi srečki po ustavu zaroda zapadli banki; kajti prepustil je letni obrok posojila za nekoliko ur...!⁵ Komentarja pač ni treba pisati.

*) Poštena banka morala bi trikrat napomniti zajemniku o

Samo pomislite, kaj bo delal Žid, ako ga spuste iz verige, po ruskih vaseh, če se v materi ruskih mest, v srcu Rusije, vrše take mile reči!

Božidar Tvorcov.

približanju letnega obroka v teku poslednjega meseca; tako vsaj postopa državna banka, kdo more znati „ustave“ vsake židovske odrtnice?! Idem,

Прешерновы пѣсни въ русскомъ переводѣ.

I. *)

Охъ! Вѣрба, дорогая деревушка!
Въ тебѣ моя родня вся гнѣзда свила;
Когда-бъ меня пѣзъ нихъ не выманила
Науки жажда — змѣева ловушка,

Не зналъ бы я, какъ свѣтъ, топя другъ дружку,
Тамъ строятъ адъ, гдѣ рай душа сушила;
Жизнь вѣру въ самого себя-бъ не сбила;
Не былъ бы я буръ внутренниихъ игрушка.

Избрать бы въ жены по любви дѣвицу,
Съ гораздо большиимъ, чѣмъ миллионъ, приданнымъ:
Рукой рабочей, сердцемъ мнѣ преданнымъ.

Счастливо мнѣ плыла бы жизни барка,
Домъ отъ огня, отъ града мнѣ пшеницу
Берегъ бы мой сосѣдъ, святой нашъ Марка.

II.

Въ память Валентина Водника.

Оазисъ пречудный
Родилъ соловья;
Въ дубравѣ безплодной
Омъ жилъ про себя.

Лишь мѣсяцъ былъ братомъ,
Сестрою звѣзда;
Любовью и златомъ
Его жизнь бѣдна.

*) Tiska se v drugo radi tiskarskih pogreškov v prvem natisu.

Кому его дружба,
Ему чья нужна?
Одна его служба,
Текутъ въ ней лѣта:
Наилучшія въ чащѣ
Кадила и медъ,
Духи наислаще,
Дражайшихъ травъ цвѣтъ.

Сбираетъ прилежно,
Трудовъ не щадя,
Хранить онъ ихъ нѣжно,
О смерти скорбя;
Изъ нихъ онъ возводитъ
Костеръ для себя,
Когда смерть приходитъ,
Сжигаетъ себя.

Свѣтятся взлѣтаетъ
Изъ пламени вонъ;
Сгорѣвъ воскресаетъ
Жаръ-Фениксомъ онъ.
Въ такой-же забавѣ
Поэты живутъ,
Воскреснуть во славу,
Лишь только умрутъ.

Лаврентій Лъсковецъ.

Ruske drobtinice.

Pred nekolikimi meseci pisali so v zapadni Evropi dan na dan, da Rusiji grozi strašen finančni polom. Ravno ti ljudje, iste novine pa sedaj govoré, da Rusija drži v svojih rokah evropske finance, da ona, ravno ona, dela lepo ali slabo vreme na borzah — kakor se ji hoče. „Neue Freie Presse“ je naravnost govorila, o nevarnosti, da se Evropa vlovi v finančno zavisnost od Rusije.

Съ міру по нитѣ, голому рубаха.

Potem je zapela isto pesem nemška „National. Zeitung“. V nemškem državnem zboru pa se je oglašil poslanec Kardorf in govoril, da ima Rusija svobodnega denarja pri inostranih bankirjih okoli 300 milijonov marek v zlatu, ali cele veliko več: 25 milijonov funtov sterlinov. 20 da je strašna moč, tarnal je poslanec ter nadaljeval, da je ravno Rusija bila kriva katastrofi, katera je zadela hišo Barring in vse

angleško denarstvo, kriva za to, ker je svoje glavnice vzela tej hiši, ko se je pustila v sumljive ameriške spekulacije. Še sedaj pa ima Rusija največ denarja naloženega v angleških bankah, in ravno to da je nevarno. Kaj bi počela Nemška, ko bi zahtevala od Anglije denarjev za vojsko proti Rusiji, pa bi jih Anglija tako, zavisna od Rusije, ne mogla dati? Kaj bi počela v obče cela Evropa, ko bi Rusija nakrat zahtevala od bank svoje denarje? Bil bi strašen polom — za zapadno Evropo, dejal je poslanec.

Znani Bamberger in ravnatelj cesarske banke Koch, oba sta v obče priznala, kar je govoril poslanec o ruskih glavninah, ali Koch je dejal, da je za Nemčijo dobro, da ima ruske glavnice, ker so zato denarji bolj ceni (diskont je zadnja leta bil okoli 3%), da imajo nemška, francoska in angleška banka dve milijardi zlata, pa se zato ne boje, ko bi Rusija zahtevala svoj denar nazaj. Tako je tolalž Koch — boječe Nemce.

Kako je pa vse to zgodilo se? Prav preprosto.

Nemški vpliv je začel padati, in Bismarck je mislil, da je zboljšanje ruskih financij, pa je začel ono glasovito financ. vojsko proti Rusiji ter — je bil pobit, ker se ruski car ni prestrašil, in je Višnegradskij našel kredita dovolj v Parizu, Londonu in drugje. A veljava Nemčije je pala še bolj, kar priznaje celo „Kreutz. Zeitung“: „Ojačanje sedanjega položaja, pravi ta časopis, pomeni faktično priznanje preobladajočega značenja Rusije“. Pomenljiv pa je konec članka: „Mirno, Rusija spi! tako šepetajo vsi, drže prst na ustih in tiho na prstih, kakor solnce, gredo mimo!“

Mosk. Véd (št. 23. 1891) pa pravijo temu: „Vsi se bojé vznemiriti spanje junaka, in prav delajo“.

Ko je nedavno mala argentinska ljudovlada silno preplašila bogati London in celo Anglijo, iskali so ponosni Angleži pomoči na Francoskem in v — Rusiji. Prosili so na posodo revno Rusijo za poldrugi milijon funtov zlata ter „so dokazali s tem, da nikjer drugje posoditi niso mogli“. Res čudno! Pred nekaj tedni so finančijalni londonski modrijani prorokovali Rusiji finančijalni polom, potem so pa prosili isto Rusijo, da jim posodi — zlata (gl. Mosk. Véd. št. 20 — 1891).

Železniške prevozne cene za razne toware se jako premené in sicer v tem smislu, da bodo cene za predmete raskoš (kolonijalne inostrano sadje, vino itd.) povišane, a znižane prevozne cene za predmete, kateri so potrebni ljudskim masam t. j. gospodarjem zemljedelcem in posebno obrtnosti, ki obdeluje surovine pa potrebuje zaščitne carinske politike. Vse to pa, da se povzdigne domače delo, domača podvzetnost bodi si gospodarska bodi si obrtna.

Več sto tisoč ljudi hrani v Rusiji lan in konoplja. Ali zadnja leta so cene na platno iz lana ali konoplje jako pale. Posebno veliko so potrebovali tega tovara za vreče. Ko so pa začeli v posebne vagone žito kar nasipavati in prevažati, se je potreba vreč jako skrcila. Drugi vzrok temu skrcenju pa je ta, da so dopustili uvažati brez carine onih jutta-vreč, v katerih se je moka izvažala. Ko se je dovolilo, se izvoz moka ni kaj pomnožil, ali uvažanje jutta-vreč brez carine pa je — začelo naravnost ubijati domače proizvodstvo.

Egipetski kupci iz Aleksandrije, Damiete in Saída bili so lani na sejmu v Višnjem Novgorodu, potem so šli v privislinske gubernije (v Poljsko), izučili so razne obrtne zavode Lodzki, Tomašova, Sognovic itd. Tudi v Petrogradu pregledali so si dobro razne tvornice, šli potem v Moskvo, da si ogledajo moskovsko-vladimirsko tvorniško okrožje. Potem pojdejo na jug Rusije. Tako si ruski proizvodi razširijo prodajo, v daljnjih jutrovih deželah: poštenost in solidnost tovara pa bode morala utrditi uspeh.

Iz „stalnih“ prebivalcev v ruski Poljski najnovejša statistika navaja 1,134.268 Židov t. j. okoli 14% prebivalcev. V mestih jih 50.6%. Najmenj jih je med Nemci, v Lodzi jih je samo 24.3%. Jako mnogo jih je v ruskem Zabužji, v mestih Sedlecke gubernije 69.5%, v Vlodavi (mestecu) jih je celo 81.9%, v Terespolji 91.7%. Posebno veliko jih je okoli ruskih trdnjav. Na mejah jih je tudi posebno veliko (tihotapstvo!), na pruski blizu Veržbolova jih je v mestih Vilkovskega okraja 74.9%, a v Berdjanskem petrikovske gubernije, sosedne Avstriji je v mestih Židov 74.5%.

„Свѣтъ“ govori na osnovi dela Velieyna o nemških naseljenikih, kako so nevarni Rusiji. Po zakonu ima vsaka rodbina 60 desjatin, a deliti si te zemlje ne znajo, pa tudi prodati ne — kolonistu ne morejo. Ta posestva so torej neki majorati, in Rus te zemlje — ne more dobiti več. Število naseljencev raste, z njimi pa tudi število onih, ki nimajo zemlje. Zemlja se mora kupiti, a po zakonu te ne sme kupiti menj ad 59 desjatin na dvor (hišo). Po računu „Sveta“ bi v naselbini, ki je l. 1765 štela 40 hiš, okoli 1890. l. 649 sinov dobili delove svojih očetov, 1,920 sinom pa bi naselbina morala prikupiti nova zemljišča in sicer 26.000 desjatin.

Ta račun je le teoretične vrednosti: mislim, da v življenju se posestva teh Nemcev niso tako množila. Če bi pa nevarnost postajala res velika, bode ruski narod in država pač brez velikih težav rešila mirnim zakonitim pótom.

Časi slišimo, da so ruska „zemstva“ šola za bodoči — parlament. V marisčem so res dobra šola n. pr. v tem, da rada povišujejo — davke. Uprava zemstva moskovske gubernije je n. pr. jako liberalna, ali denarjev potrebuje vedno veliko, veliko. V taki stiski je predložila, da se na novo obloži Moskva s 280.000 r., ker da drugače ne bode izhajala — brez deficita. Ali Alekséev, golovó (župan) se je uprl, in podpirali so ga drugi Moskovski „glasni“, in proračun je zemsko sobranje napravilo ne samo brez deficita, marj še z viškom od 60.000 r.

Jako milo je pri tem tudi n. pr. to: vlada daja zemstvu za ceste velike vsote, zemstvo pobira svoj del, da se za ceste v Moskvi, guberniji troši letnih 600.000 r., ko vladni nadzornik prosi pojasnil, kako se troši denar, mu pa gospodje „navadno nič ne odgovoré in njegovih želj ne izpolne“. A pregled teh cest (odredil ga je minister „putjé soobščénija“) je pokazal, da ceste niso napravljene po propisu, in da gre precej denarjev na „nesrečne slučaje“, ko se denar kar — vtekne v žep. Je-li to dobra ali slaba šola za — parlament? C.

Moravski ornamenti.

O svojstvenosti moravskih ornamentov. — Spisala Vlasta Havelkova.

Slovani bivši miroljuben in poljedelski narod, naseljen uže od pradavna v Evropi, ublaževali so polagoma ne samo svoje socijalne razmere, ampak vsak posamičnik tudi obitelj svojo.

Po mnogih skušnjah naučen, spojil je Slovan, ki je bistrega duha, koristno s prejetnim. Na tak način živeli so

Slovani brez velikih troškov in bogateli, tako da so začeli bojeviti sosedje s strahom in zavistjo gledati na srečni narod slovanski. Socijalna naredba, imenovana „zadruga“, v kateri je ves rod pod vodstvom starejšine upravljal svoje imetje, podpirala je razvoj remesla (rokodelstva) in vsakovrstnih umetnostij. Tu so tkali, vezli, drugod se je zadruga odli-

kovala z rezbarskimi izdelki; v krajih, kjer je bilo mnogo kovin, izdelovali so predmete od kovin, in cvela je znamenita trgovina.

V zadrugah se je razvilo pa tudi moralno in poetično življenje. Ohranjevale so se stare šege in navade, pevali in skladali so posvetne in cerkvene pesmi. V zadrugah pred vsem gojile so pramatere naše ornamentiko, katera se po svoji krasoti in umetnosti tudi po izjavah tujih poznavalcev more meriti s klasično ornamentiko; kakor so pa za pradednih časov bili Slovani jednota (homogen) narod, imeli so tudi vsi skupno ornamentiko.

Našla sem v narodnem vezenju moravskem in češkem iste ornamente, iste ornamentalne prvine, isto tehniko, kakor v Rusih, Malorusih v Galiciji, v Hrvatih, Srbih, ubogih Lužičanih ali Vendih na Sprevi in v drugih. Dà, celo ista imena vzorcev, posamični motivi in tehnike, kakor pri nas, vodijo nas k spoznanju, da so imeli Slovani *jedno* skupno ornamentiko, katera se nam je ohranila še v ornamentalnih ostankih posebno v narodnem vezenju, na kovanju vozov naših seljakov, po remeselskem (rokodelskem) orodju, na lesenih in ilnatih izdelkih, v starem načinu slikanja na domih, na pirubih, dà, naposled tudi v prostonarodnih pisemnih pomnikih (památkach pisemných), osobito v slikanih cerkvenih pesmaricah.

Slovansko narodno vezenje svedoči pred vsem o poetičnem in nežnem značaju našega naroda. Prababice naše zajemale so motive iz najbližje okolice, iz prirode, s travnikov, gajev in gozdov. Same so si risale vzorce po listih in cvetih, kateri so se jim ljubili, in podspretno njih rokó sprenjevale so se posamične prvine v teku tisočerih let v *krasen, dovršen ornament*. Toda v vezenju našem ni zastopan samo rastlinski ornament, tudi geometrično okraševanje je v našem narodu priljubljeno in rabi se tudi kot pripomoček k ornamentovanju in napolnjevanju notranjih, sploh rastlinskih oblik t. j.: jabelček, klinček, zvonček, siček in listkov in sicer z mrežami tro- in čveterozlatimi, točkami, črtami itd.

Pramatere naše ostale so verne prirojeni svoji sposobnosti ter niso prenapenjale svojih sil in zmóžnostij. One so se ogibale perspektivnemu upodabljanju plastike pri cvetju in listih, in iz tega razloga nahajamo le z redka človeške in živalske podobe v našem navadnem vezenju; a te pa vedno stilizovane kakor ornamenti. Vezilke razkladale so si cvetove, pregibale in stlačevale liste, tako da je bil ves predmet preveden v jedno plat ali ploščo, ne da bi bil izgubil kaj od svoje prvotne oblike.

Če uže nasprotniki ne morejo našim ornamentom utajiti krasote in dovršenosti, skušajo vsaj zaslugo slovanskih žen, katero so si one pridobile za umetniško stran narodnega vezenja, umanjiti ali zmanjšati, trdeč, da so prišli naši ornamenti po vplivu tuje kulture, posebno grške, egiptske in arabske v naše narodno vezenje. A vendar je to v resnici naravnnejše, ako predpokladamo (suponujemo), da so pramatere naše izbirale svoje motive za vezenje iz najbližje svoje okolice

in sicer glavno iz prirode. Posebno jih je cvetje in somerno listje s krasoto svojih oblik k temu kar priganjalo.

Tako je n. pr. ugovarjanje, češ da je podobi jabelka, ki je v našem vezenju zelo priljubljena, bilo v podstavo granatovo jabelko — kar neki svedoči ob orjentalnem izviru tega ornamenta — kar naravnost brezpodstavno. Dokazala sem v časopisu muzejskega društva olomuškega (letnik II str. 37. in letnika III. str. 80), da je po sredi razkrojena lesnika (jabličko plavé) služila našim kmeticam prvotnim vzorom jabelčnega ornamenta. Vsled konservativnega značaja Hanakov ohranile so se nam v hanaškem vezenju jednostavne podobe tudi tedaj, ko so imeli iste ornamente uže bolj sestavljene; takó mi je bilo možno sestaviti razvoj podobe jabelka²⁾. Tako vidimo na tabuli I. celo vrsto jabelk izbranih veči del iz hanaškega vezenja, katera vrsta predočuje, kako se je tekom tisoč in tisoč let polagoma razvilo ornamentovanje tega motiva. Na podobi št. 2. je jedrník (jaderník) neznatn, neokrašen, na naslednjih podobah je uže bolj razširjen in napolnjen bodi si s pikami ali zarezo, tako da se uže menja v pravi ornament. Ostanek (okvétí-blumendecke) jabolčni menja se polagoma v cele liste in klase (paličky-kolben), dela kasneje korenine ter se spreminja konečno v krasno palmeto. Jabolčni repek izbegava v jedno ali dve somerni krivulji, in ob straneh jabelka nastaja listnat obvoj in drugi ornamentalni nakit. Ta obvoj razvil se je po priliki tako: jedra, katera vidimo iz početka še v podobi jagod ali perel na znotraj, uporabljali so pozneje za vnanje okrašnje. Iz teh perl (kakor jasno kažejo podobe) razvilo se je polagoma lično ornamentalno listje. Z jedno besedo, korak za korakom razvijalo in ublaževalo se je sestavno poornamentovano jabelko. Da je bilo k takemu razvoju treba morda mnogo stoletij, razume se samo po sebi. — Tako zanimivo razvijanje lahko je zasledovati tudi v ostalih prvinah, iz katerih je zloženó moravsko vezenje. Kdor je pridno proučil moravsko vezenje ter sledil jabolčnemu ornamentu v celem njegovem razvoju, nikakor ne more trditi, da je to granatovo jabelko, kar veze moravsko ljudstvo. Kakor je znano, je podoba razpolovljenega jabolka v našem vezenju stalna, in uže to kaže, da naš jabolčni ornament ni dobil podstave od granatovega jabelka.

Jabolčni ornament moravski je tudi tako določen, stereotipen, da ga vsakdo spozná že na prvi pogled, s čimur je torej že naprej izločena možnost, da bi bilo v našem vezenju dvoje jabelk, to je naše navadno domače in tuje granatovo. Se vé da je ornamentalno izvedenje našega jabelka stotero; a vendar ostajajo povsod temeljne, značilne (karakteristične) njegove črte popolnoma očite ali vidne.

Poglejmo na tab. 2, na kateri je naslikano jabelko s kotne plahte slovaške (kutní placheta). Tu vendar ni možno dvomiti, da je to naše navadno jabelko; saj je tu poleg drugih znakov do cela jasno videti jedrník in pečke v njem, dočim ima granatovo jabelko popolnoma drugó obliko ter v sebi hrani nekoliko tisoč do cela dobrih jeder.

²⁾ Tu sledi po izvirnem tekstu tablica, ki kaže šematiški razvoj jabelčnega ornamenta. Op. ur.

Na isti tab. na drugej sliki ni sicer peček sredi jabelka; uporabljene so pa pečke v podobi malega srčka za korono, drugod je isti nakit obešen zopet zdolej. Oba vzorca vzeta sta z ovratnikov (robecev-limeček) hanaških. Podobno nahajamo pogostoma na hanaških ovratnikih obe polovici

razpoljenega jabelka zraven sebe uvezeni; tudi tu so pečke vzete ven ter služijo ornamentu za korono.

Na soroden način vidimo drugod ornametovano jabelko; dve pečki scejeni ste v srček, iznad katerega izrasta jablancov cvet. (Dalje pride).

† Franc Ks. vitez Miklosić

je umrl 7. marca t. l. na Dunaju v 78. letu življenja. Bolehal je od lanskega poletja, delal pa je na znanstvenem polju do zadnjega. Življenje, delovanje in dela Miklosićeva so avtentično popisana od Antona Trstenjaka v letopisu za 1882 in 1883 „Slovenske Matice“ str. 2-54, kjer je na čelu tudi slika slavnega rojaka slovenskega. Miklosić se je rodil 20. novembra 1813 v Radomerščaku na Štajerskem. V Gradcu je dobil doktorat modroslovja, na Dunaju pa pravoslovja. Bil je svetovno in temeljito izobražen, v svoji stroki kot prvi slavist sedanje dobe, bil je pravi orjak učenosti. O nobenem učenjaku niso na Dunajskem vseučilišču profesorji brez razlike govorili s tolikim spoštovanjem in se mu odkritosrčno uklanjali, kakor Miklosiću. Na tem vseučilišču je bil tudi Rector magnificus; na Dunajski akademiji znanosti je bil najbolj delaven izmed vseh članov. Nikdo ni še podal tej akademiji toliko učenih razprav in del, kakor Miklosić. Vstvaril je fundamentalna dela na polju slavistike, in to v prvi vrsti celotne slovnice. Posezal je v svojih razsledovanjih v vse evropske jezike, tudi v cigansčino, kakor turški in madjarski jezik. Pisal je klasičen slog, bodisi v nemščini ali v drugih jezikih.

Kar se dostaje znanstvenega sistemizovanja, bil je znanstvenik prve vrste, in videlo se mu je tudi pri predavanjih na vseučilišču, kakó je popravljal to in ono, da bi bil njegov gramatiški sistem popolnši. Nikdo ni, ko smo primerjali predavanja raznih profesorjev, predaval jasnejše, prijetnejše, nego Miklosić; pri tem je kazal

največo skromnost, in v polemiki se ni nikdar zadiral nad nasprotniki, običajno jih niti imenoval ni. Skromen se je kazal po vsem vedenju tudi na zunaj; takoj je spoznal dijake po njih sposobnosti, in nadarjence je klical k sebi, da jih je poučeval še posebe.

Kot učenjak svoje stroke ostane on vedno med prvimi; kot slavist ima stalne zasluge, ker večina njegovih raziskavanj ostane kot stalna znanstvena pridoba. Kot učitelj je zapustil izbornih naslednikov, ki delujejo na njegovem in sorodnih poljih. Kot politik ni odgovarjal spoznanju in težnjam avstrijskih Slovanov; gotovo pa, enakó Kopitarju, ni videl od začetka, v kaj se bodo porabljali njegovi nazori, ki so naposled vzrasli vendar le v ozkih mejah jezikovnih raziskavanj. Na vse druge strani mu ostanejo Slovani tudi najpoznejših rodov hvaležni, da je razoral velikansko mnogo sam, a pokazal poti, kako je nadaljevati naslednikom.

Miklosić je užival pa tudi priznanje sodobnikov, kakor malokateri genij. Odlikovali so ga v Avstriji in drugod z najčastnejšimi redi in imenovali členom po akademijah in vsakovrstnih učenih in znanstvenih društvih.

Miklosić je počastil s svojim imenom ime skromnega slovenskega naroda. Spomin mu ostane večni v znanstvu sploh, a med Slovani posebe, in Slovenci se bodo vedno ponašali, da se je rodil tak orjak med njimi.

Po nepretrznem delovanju naj mirno počiva!

Ogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Volitve na Slovenskem. Na Kranjskem so za Slovence izvoljeni v državni zbor: Dr. Ferjančič, dr. Poklukar prof. Šuklje, Vilj. Pfeifer, grof Hohenwart, kanonik Klun, vladni svetnik pl. Globočnik, bivši vodja kmet. šole F. Povše.

Dr. Ferjančiča so hoteli izpodrinuti s princem Windisch-

graetzom, pl. Globočniku je podlegel dr. Majaron. Drugi ali niso imeli sploh nobenih, ali pa ne zaresnih nasprotnikov. Unel se je bil pa velik boj nekaj zaradi tega, da se je postavil kandidatom vodja Povše, še bolj pa, da so izpodmikal dr. Ferjančiča, in najbolj dr. Majarona. Povšeta, pl. Globočnika in Windischgraetze je podpirala, oziroma postavila tako imenovan konservativna stranka, katero imenujejo

po njenem vedenju klerikalno, mi pa jo zaradi istega vzroka imenujemo latinizatorsko stranko. Stvari in razmere na Kranjskem opisujemo v tej št. našega lista na drugem mestu.

Poudarjamo še, da na Kranjskem ni konservativna stranka čisto nič poštevala sedanjih političkih razmer v Avstriji, šlo jej je za nasprotje proti narodni stranki, naj pride potem ta ali oni njej priljubljenih pristašev v državni zbor, in užje s tem se je močno spozabila nad narodom.

Na Štajerskem so izvoljeni: dr. L. Gregorec, M. Vošnjak in (nov) šolski nadzornik Fr. Robič. Napredovali so štirski Slovenci tudi v mestih; dr. Srnc je propadel z malo glasov.

Na Koroškem sta oba slovenska kandidata propadla; kljub hudemu pritisku od nemške strani, jima je nedostajalo le malo glasov do zmage.

V Trstu in njegovi okolici je zmagal slavno slovenski kandidat nasproti liberalnemu italijanskemu.

Mauroner namreč ni dobil niti četrtno glasov nasproti vit. Ivanu Nabergoju. Italijanske novine so se vedle, kakor da bi se Italijani vzdrževali volitve, v resnici pa so rovali proti Nabergoju in so poslali celó slovenske in v obče delavce v boj proti Nabergoju. Poleg tega je igral še neki don Pahor posebno nlogo, da bi se neugodno zasufala stvar proti Nabergoju. Naposled je še omeniti, da so kakim 600 slovenskih volilcev odtegnili glasovnice. No narod je spoznal nevarnost ter odgovoril nasprotnikom, kakor se spodobi.

V Istri je jednoglasno izvoljen profesor Spinčič, in je le nezakonito vedenje italijanske komisije zakrivilo, da je dr. Laginja dobil dva glasova manj, nego njegov nasprotnik. Uničili so bili 9 glasov slovanskim volilcem pri prvi volitvi; vsled tega je prišlo do ože volitve. Pri poslednji so uničili še dve glasovnici slovanskih volilcev, kateri ste pri prvi volitvi veljali! Takó je zmagal ital. kandidat, a nadejati se je, da bode ta izvolitev kot nezakonita uničena na pristojnem mestu. V mestih in trgih istrskih je bil tudi postavljen kandidat od slovanske strani, a Slovani istrski so spoznali, da se jim od odločilne strani ne privošči zmaga na tem mestu. V obče so se istrski in tržaški Slovani mnogo naučili in so mnogo spoznali, kar jim ni bilo dovolj jasno doslej. Zato se bodo po teh skušnjah tudi ravnali.

Mi od srca častitamo volilcem primorskih Slovanov, da so dosegli vsaj navedene vspehe; dve novi moči odpošljejo primorski Slovani v boj za svoja prava. To je gledé na sedanje volitve med Slovenci in istrskimi Slovani še posebna tolažba in nekako zadoščenje za nevspehe na druge strani.

Na Goriškem je dr. Gregorčič dobil ogromno večino nasproti dr. vit. Jos. Tonkliju. Na Goriškem so pridobili Slovenci tudi s tem, da je prodrli tudi od njih priporočeni kandidat v velikem posestvu grof Alfred Coronini nasproti princu Hohenlohetu, ki si ni pridobil v prošlem zasedanju posebnih lavorik nasproti Slovencem. Coronini se je zavezal potegovati se za težnje Slovencev.

Prešernu dostojen spomenik! V tem smislu je pomnoženi odbor „Pisateljskega podpornega društva“ v Ljubljani razposlal poziv „Narodu slovenskemu“. Poziv spominja, da za deset let bo slavil naš narod *stoletnico* Prešernovega rojstva; tedaj naj mu postavi vidno znamenje, katero še poznih let pričaj domačinu in tujcu o ljubezni in zahvalnosti naši. Za to naj se nabirajo doneski. Odbor se torej obrača prijazno do vseh slavnih društev in zastopov, do sleharnega rodoljuba po deželah slovenskih, izkratka do vsakogar, komur je drago ime Prešernovo, naj z blagovoljnimi doneski pomaga uresničiti častno namero in takó zajedno *vredno poravnati dolg slovenskega naroda do najboljšega pesnika svojega!* „Zlasti upamo, da se bodo čitalnice slovenske na besedah svojih često in drage volje spominjale *spomenika Prešernovega*. Vsak naj skrbi zato, da se o stoletnici vzdigne spomenik, o katerem ponosno porečemo, da ga niso postavili posamičniki, nego vesoljni narod naš prvemu pesniku svojemu.“ — Doneski naj se pošiljajo „Pisateljskemu podpornemu društvu“ v Ljubljani. Dr. Vošnjak, predsednik, Ant. Funtek, blagajnik, Simon Rutar, tajnik. Podpisanih je še 49 odbornikov, med katerimi so odlična in slavna imena slovenskih rojakov.

Deseto sporočilo o delovanju in stanju podpiralne založbe slovenskih vseučilišnikov v Gradci, založil in objavil tačasni odbor. Poročilo z veseljem naznanja, da je tudi letos priraslo prevažnemu društvu nekaj vrlih rojakov, katerim je nekaj delilo podpore. Zadnja 3 leta so bila ugodna, bilo je moči v preteklem letu glavnici dodati 300 gld. v gotovini. Vse imetje poslednje znaša sedaj 720 gld. v pisanih denarne vrednosti in 300 gld. v gotovini. Čistih dohodkov z obrestmi vred je bilo 1038 gld. 13 kr., a sprejšnjega leta je ostalo v gotovini 444 gld. 4 kr. Troški so znašali 898 gld. 66 kr., in gotovine je preostalo 584 gld. 38 kr.; ta vsota je na račun bodočega l. shranjena na obresti v hranilnici. Odbor je zboroval skrat in je rešil 71 prošenj; odbite ste bili 2. drugim 69 pa se je dovolila vsota 573 gld. Podpiranih je bilo 12 slovenskih vseučilišnikov: 7 pravnikov in 5 medicincev, 8 jih je bilo s Štajerskega, 3 s Kranjskega, 1 s Primorskega; s Koroškega ni bilo nobenega, tudi nobenega, ki bi bil na vseučilišču vpisan. Darovali so za razdelitev dež. zbor kranjski 200, štajerski 150 gld.; hranilno in posojilno društvo v Ptuj 80, posojilnici v Celju in Mariboru po 50 gld.; mnogoteri rodoljubi po 10, 5 in manj gld. V upravnem odboru l. 1890-91 so: predsednik in blagajnik g. dr. Gregorij Krek, c. kr. vseučilišni profesor, predsednikov namestnik g. dr. H. I. Bidermann, c. kr. vseučilišni prof.; tajnik g. Bogomil Krek, drd. jur. Odborniki: Fran Krančič, st. jur., Ant. Schwab, cand. med. Jarosl. Žitek, st. med., Fran Gestrin, cand. phil., Mih. Murnik, st. phil. Namestniki: Jos. Gallé, st. iur., Hinko, Šuklje, cand. med., Démetér Bleiweis vit. Trsteniški, st. med. — Spodbudno je, da pri tem društvu predseduje naš slavni učenjak dr. Krek, ki nadzoruje društvo in izvršuje skrbno in vestno tu naloženo mu opravilo. Tolažilno je, da se dobrotniki množé, ki, kakor

poročilo samo pravi, mnogim dijakom omogočujejo po društvu, da morejo vstrajati na vseučilišču. V narodnem pogledu pač zasluži malo kako društvo večje podpore, nego ta podpiralna zaloga. Naj bi jej dohodki progresivno naraščali in bolj in bolj rojaki oglašali se z obilnimi podporami!

b) Ostali slovanski svet.

Državnozbornske volitve. V češkem kraljestvu so v kmečkih občinah zmagali povsod kandidati mladočehske stranke. Po mestih in trgih je prodrli samo jeden Staročeh, povsod drugod so zmagali Mladočehi. Še celó dr. Rieger je prišel v ožo volitev z dr. Trojanom. Rieger uvidevši popolni propad staročehske stranke, je odpotoval v Italijo, in sicer v Rim. Staročehi so proglasili izjavo, da se tudi po trgovinskih in obrtnih zbornicah ne udeležijo volitev, spoznavši, da niti tu ni več tal za nje; izrekli so se zajedno, da se umaknejo popolnoma s poprišča aktivne politike; ta čas hočejo porabiti za reorganizacijo svojo, pa tudi nadzorovati delovanje Mladočehov, katerim je odslej izročena osoda češkega naroda. Vse priznava, da propad staročehske stranke je tak, kakoršnega ni doživela morda še nobena stranka. Vse je pa tudi radovedno, kakó pričnejo Mladočehi svoje delovanje. Mi dokazujemo na drugem mestu, katero točko naj bi oni postavili na prvo mesto svojega mnogoobsežnega programa. Kandidati dalmatinskih Hrvatov poudarjajo jednako z nami na prvem mestu izvršbo narodne enakopravnosti, potem pa historičnega državnega prava. No vsi pravi Slovani in pravi prijatelji našega cesarstva želé, da bi se posrečilo Mladočehom spraviti občo politiko v pravi tir ter da bi pripomogli odstraniti zapreke, ki se stavljajo Slovanom, stremečim po izvršbi narodne enakopravnosti.

Čehoslovani moravski začeli so se probujevati; narodna prava slovanska stranka je postavila, kjer ni bilo nevarnosti od nemške strani, lastne kandidate. Toda zmagala je formalno samo z jednim svojim kandidatom; ali dobila je znatne manjšine glasov tudi drugod.

Moralno je zmagala pa uže sedaj narodna stranka nasproti „prospeharski“ staročehski stranki. Pritisk od poslednje je bil silovit; rabila je vsakatera sredstva; pomagala jej je klerikalna stranka in vlada. Volitve na Moravi spominjajo v mnogem pogledu na volitve na Kranjskem. Samo da na Moravskem je Mezniku in tovarišem pomagalo tudi Židovstvo poleg Nemcev in vsakovrstnih uradnikov.

V Sileziji je prodrli, kakor poprej, prof. P. Ig. Swietzy. V Bukovini je izvoljen jeden sam Rus poleg 2 Romunov, dasi je večina prebivalstva ruska.

V Galiciji je prodrlo na videz 7 Rusov, dejanski so pa ti poslanci privrženci in izvoljeni po milosti poljskih volilnih odborov. Romančuk ne more biti ponosen na tako pridobitev, potem ko je narod, rekli bi, izdal, kolikor je od njega zavisno. Zahteval je 18 mandatov, dobil jih je pa le 7 za se in za svoje somišljenike. Staro stranko sv. Jurija, pravo narodno stranko, so sedaj premagali s sredstvi, mnogo hujšimi, nego so se rabila na Kranjskem in Moravskem;

ali Romančuka čaka še mnogo sramotniše plačilo, nego je bilo usojeno dr. Riegru. Poslednji je imel vsaj argumente za svoje postopanje, dasi neveljavne; Romančuk pa v svojem programu sam sebi nasprotuje. Hoče varovati v separatističnem smislu rusko narodnost, a to mu bode dovoljeno le v onih mejah in na način, kakor umejo to varovanje poljski plemiči. Ta je največi politički absurdum, ki si ga more človek misliti. Trije milijoni avtohtonih galiških Rusov bodo odslej v poslaniški zbornici še slabše zastopani, nego doslej, ker so imeli poprej vsaj c. kr. dvornega svetnika Kovalskega svojim zastopnikom. Mahinacije gledé na gališke Ruse dokazujejo jasno, da poljsko plemstvo ima še nadalje igrati ulogo kot zagvozda, da avstrijski Slovani ne pridejo do narodne enakopravnosti. To se utegne maščevati nad onimi, ki ne sprevidijo, da ta zagvozda je nevarna njim samim.

Na Nižavstrijskem so na kmetih propadli liberalci nasproti antisemitom in konservativcem; na Dunaju samem so izgubili liberalci več okrajev. Gledé na Dunaj je opomniti, da so bili postavili Čehi povsod lastne kandidate. Dobili so po 100 do 200 in čez glasov; vsekakor je to napredek in važno gledé na bodočnost, da se blizu 300.000 Dunajskih Slovanov prične zavedati, da so Slovani in da imajo svoja državna prava, če tudi so v germanizujočem prestolnem mestu.

V Dalmaciji se bodo volitve še le vršile 16., 18. in 19. t. m. Važno je to, da kandidati so na prvem mestu za narodno enakopravnost in potem za utrjenje in razširjenje prava kraljevin in dežel.

Vse druge spremembe, ki se izvršujejo pri sedanjih volitvah, so malenkostne nasproti dejanskemu preobratu na Češkem in moralnemu zboljanju na Moravskem.

Pastirski list avstrijskih škofov ocenjuje poseben članek, priobčen v „Slov. Narodu“ od 17. febr. Članek pravi, da je ta skupni list pisan najbrže v Pragi, a je po vsebini tak, da bi prav lahko iskali njegovega pisatelja v kaki ministerski pisarni na Dunaju. Duh, ki veje iz tega lista, je uprav isti duh, ki veje iz komentarja, ki ga je objavila Dunajčanka ob razpustu državnega zbora... Res se v izjavi škofov naglaša neka prijaznost do vseh avstrijskih narodov in jim priznava opravičenost, da smejo gojiti svoj jezik in druge svoje posebnosti, ali takoj za tem se oglašajo interesi jednotne države. Škofovski *pastirski list* je v dotičnem odstavku za čudo podoben volilnemu oklicu nemških liberalcev, samo da malo manj jasno pové svoje mnenje... Plener si je gotovo z veseljem mel svoje roke, ko je čital pastirski list avstrijskih škofov, kajti poprej si gotovo ni mislil, da imajo nemški liberalci tako dobre zaveznike baš v avstrijskih škofih. Nas škofovski list nikakor ni iznenadil, mi smo že nekaj časa slutili (mi čutimo to uže od l. 1887, op. ured), da tak duh vlada v škofijskih palačah, kajti naša klerikalna glasila že nekaj časa proglašajo gojenje absolutne narodnosti za poganstvo. Videli smo dobro, da so zato dobila nekak migljaj od zgorej, sami na svojo roko bi se tega ne bili upali. Prav lepo se čitajo v pastirskem listu besede,

da cerkev obsoja fanatično sovraštvo do druge narodnosti in da nobenemu narodu ne priznava nikake prednosti, da vse narode jednako ljubi... Razpori med avstrijskimi narodi so zares obžalovati, ker slabé našo državo, ali ti razpori se ne dádó drugače odpraviti, nego z izvedenjem narodne enakopravnosti. Kaj so pa škofje do sedaj storili za izvedenje narodne enakopravnosti? Ko so nemški liberalci zatirali nas Slovane, naše pravice teptali z nogami, za nas avstrijski škofje niso imeli srca. Nikdar niso v gospodski zbornici povzdignili svojega vplivnega glasu, nikdar se niso tedaj za narodno enakopravnost oglasili po pastirskih listih. Ta faktum najboljše karakterizuje ljubezen avstrijskih škofov do avstrijskih narodov. Sovraštvo do drugega naroda postalo je našim cerkvenim dostojanstvenikom še le greh, ko so Mladočehi v Pragi z odločnim postopanjem pokazali, da nečejo dalje dopuščati, da bi Nemci teptali pravice češkega naroda. Pastirski list je naperjen v prvi vrsti proti Mladočehom, v drugi vrsti pa proti narodnostni ideji in proti Slovanom sploh, naj se to še tako pokriva. Članek sklepa, da mi nismo sovražni duhovščini, če tudi bodo klerikalni listi napadali tudi ta članek, upirati pa se je nameram, ki so nasprotne naši narodnosti, in naj prihajajo te razmere tudi od škofov.

Cesarica Friedrich, mati cesarja Viljema II., je bila odpotovala v Pariz, kakor so trdili, francoske slikarje pridobivati, da bi se s svojimi umotvori udeležili Berolinske umetniške razstave. Mudila se je mnogo dni v Parizu, kjer pa niso hoteli, verovati vsi, da je namen njenega potovanja na pospeševanje tu mišljene nemške razstave. Nekatere francoske stranke so smatrale potovanje političnim in so vsled tega demonstrirale. To je bilo vzrok, da je bilo vsako približevanje v političnem pogledu nemogoče. Cesarica je odpotovala, kakor priznavajo od vseh strani, ne da bi bila dosegla svoj pravi namen. Diplomacija nemška se je tu uštelala, in da jo je to razjarilo, kaže postopanje v Alzaško-Lorenskem, kjer so zopet razveljavili polajšave za potovalce. Dasi je Nemčija v zvezah in prijateljstvu malo ne z vsem svetom, jej vendar ne dá miru misel, da bi se utegnila Francija okrepiti po kaki tudi formalni zvezi z Rusijo. Nemčija bi bila rada, da bi ostala Francija vedno osamljena; ravno takó pa tudi Rusija. Čim očitniše postaja približevanje Francije in Rusije, tem večji strah navdaja nemško diplomacijo in politiko. Sedaj je bil pa še nadvojvoda Franc Ferdinand d'Este ne le v Rusiji, ampak na ruskem dvoru najprijazniše sprejet; to pa še posebej vznemirja nemško diplomacijo; iz vsega tega je misliti in umeti, da potovanje cesarice Friedrich ni bilo brez političnih namer, dasi se je prikrivalo, z druge strani pa nevoljo iste Nemčije, ko je bilo njeno prizadevanje za približevanje med Francijo in Nemčijo za poslednjo vsaj za sedaj brezuspešno.

Književnost.

„*Listori iz Afrike*“ od Dragotina Lermana priobčio učitelj Jul. Kempf. 8° XV+229, velja 80 kr. V tej zanimivi knjižici podaje Kempf 18 zanimivih pisem svojega prijatelja Požežanina Drag. Lermana iz Afrike. — Lerman je vestno in zelo zanimivo opisal svoje doživljaje, kakor tudi običaje afriške, na svojem potovanju v „Kongo“ državi. Poleg tega pa ta hrvaški potnik v Afriki marljivo nabira etnografske reči in predmete za hrvaški muzej, kateri ima od njega že lepo zbirko predmetov. — Pač Hrvatje so lahko ponosni na svojega rojaka potnika „Kongo“ ekspedicije. — O.

„*Dějiny kroje v zeměch českých až po valky husitské*“. — I. svazek. Doba nejstarší až do polovice XIII. století. Se 63 obrázy. V Praze. F. Šimaček 1891. To delo svoje vrste je jako važno. Žibrt predstavlja na podstavi virov najprej moški, potem ženski, naposled kraljevski kraj tu naznačene dobe. O XV. in XII stoletju je pa razpravljal isti predmet Z. Winter, takó da se obe deli dopolnjujeta. Žibert je slaven raziskovalec češkega zgodovinskega kulturnega življenja, in uže samo to kaže na vrednost dela, ki se priobčuje sedaj.

„*France et Russie*“, ki izhaja po 2krat na mesec na 16 straneh, nekoliko večje oblike nego naš list, stoji celo leto po 10 frankov; za francoske katoličane, potem za katoliške duhovnike v Rusiji in Franciji samo 5 frankov, oziroma s poštnino na zunaj po 6¼ frank. Doslej so izšle 3 št.; v vseh se na prvem mestu razpravlja mednarodna politika in se dokazuje, kakó bi bilo možno in potrebno spraviti Rusijo in Francijo v ožo in tudi formalno zvezo.

Ima dopise iz Rusije, Avstrije in različne razprave, ki morajo zanimati tudi Slovane. Kakor sodijo po posebnih informacijah, bo se ta list posebe odlikoval po tehtnih člankih in razpravah, ki se bodo dostajali tudi slovanske kulture, politike in današnjih odločilnih teženj Slovanstva. Na podstavi teh informacij o vrednosti in ciljeh lista, je priporočati ta list vsem Slovanom in tudi katoliškim svečnikom. Slovanska društva, kakor pojedinci, večji francoščine, naj se naročajo na ta novi organ, ki utegne neizmerno pospeševati cilje, katere si je postavil, in takó vplivati, da se vsvarijo naravnije razmere v sedanji evropski mednarodni politiki.

Na znanje. Pišejo nam iz Petrograda to-le: Ovih dana izašlo je novo jeftino izdanje djelah M. J. Lermontova, vršnjaka i premca Puškinova. Ciena samo 1 rub., a spošterinom u inozemstvo 1 fr. 75 novč. Prije su ta djela stajala 5 fr., no sada 16. juna o. g. navršuje se 50 god sa smrti pjesnikove, pa će se k tomu danu pojaviti mnogo raznih izdanija. Prvo jeftino izd. je pušteno u svet Glazunovim, dosedanjim vlasnikom mnogih djela ruskih znatnih pisacah, koji je postao milionerom, izdajući ruske klasike. — Priporočamo našim čitateljem, da se seznanijo s tem biserom ruske poezije. Denar se pošilja gospodičini Zlatici Heruc v Križevce (Hrvatska).

Opomnja opravištva. One č. gg. naročnike, kateri bi ne dobili pravočasno kake številke, prosimo vlnudno, da reklamujejo nemudoma. List izhaja sedaj vedno ob določenih dnevih; torej se tudi vé za čas reklamovanja. P. n. naročnikom v Ljubljani: one, ki so bili do konca 1890. naročniki, in ki niso naznanili, da izostanejo, bomo prištevali tudi 1891. med naročnike; naj pa nam blagovolijo naznaniti, ako bi komu izmed njih ne dohajal list. V Ljubljani je nastopila za naš list „nova éra“.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld. za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Za dijake in ljudske učitelje stoji celoletno 3 gld. 60 kr., pololetno 1 gld. 80 kr. in četrtletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 18 kr. — Naročnina, reklamacije in dopisi naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu, ulica Farneto št. 44.

Tisk tiskarne Dolenc — Izdajatelj, lastnik in urednik: Fran Podgornik.